

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

**ВІД МЕДІАЕКСПЕРИМЕНТУ
ДО ПРАКТИКИ:
12 ЗАНЯТЬ ІЗ
МЕДІАОСВІТНІМ
ТЛОМ**

Збірник навчально-методичних
матеріалів із досвіду роботи обласної
творчої групи медіапедагогів
Миколаївської області

Миколаїв, 2021

Упорядник: **М. В. Запорожченко**, завідувач навчально-методичної лабораторії інформаційно-комунікаційних технологій, медіаосвіти та системного адміністрування Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Рецензенти: **В. І. Шуляр**, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслужений учитель України;

Л. А. Найдьонова, доктор психологічних наук, заступник директора з наукової роботи Інституту соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол від 30.11.2021 № 6.

Збірник містить 12 навчально-методичних розробок, спрямованих на вдосконалення підходів, форм та методів навчання, активізацію творчої діяльності учасників освітнього процесу для успішної та ефективної наскрізної інтеграції елементів медіаграмотності в зміст навчальних предметів. Узагальнює роботу обласної творчої групи «Від медіаексперименту до практики: робота з медіаконтентом на уроці та в позаурочній діяльності», що функціонує на базі Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти в межах реалізації програми Всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» та Концепції впровадження медіаосвіти в Україні.

Видання буде корисним для педагогів, учнів, студентів, науковців і всіх, хто цікавиться питаннями медіаосвіти, медіаграмотності та медіакультури.

Від медіаексперименту до практики: 12 занять із медіаосвітнім тлом / упорядник М. В. Запорожченко. – Миколаїв : ОІППО, 2021. – 120 с.

© Навчально-методична лабораторія інформаційно-комунікаційних технологій, медіаосвіти та системного адміністрування Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

© Лабораторія редакційно-видавничої діяльності Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

2021

ЗМІСТ

Вступ	4
РОЗДІЛ I. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	6
<i>Градовська Олена «Орієнтування в сучасному інформаційному просторі»</i>	6
<i>Кисленко Світлана «Твоя безпека – у твоїх руках»</i>	15
<i>Андрєєва Галина «Вивчення історії розвитку та різновидів комп'ютерів шляхом застосування сучасних медіаресурсів»</i>	25
РОЗДІЛ II. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	32
<i>Казакова Оксана «Як жити в умовах інфодемії або «Як одягнути захисні маски на мозок?»</i>	32
<i>Фірсіна Світлана «Гаджет заборонити не можна дозволити»</i>	42
<i>Чернявська Олена ««Академічна доброчесність у сучасній школі»</i>	50
<i>Щука Наталія «Медіачитач і свідомість. Як уникнути маніпулювання свідомістю»</i>	55
РОЗДІЛ III. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗП(ПТ)О	65
<i>Нікітіна Лариса «Викриття інформаційних маніпуляцій – крок до медіаграмотності»</i>	65
РОЗДІЛ IV. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	73
<i>Ліпатникова Світлана «Абетка нетикету. Медіавакцина для педагогів»</i>	73
<i>Новицька Ганна «Готуй урок медіаграмотно!»</i>	96
РОЗДІЛ V. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ БАТЬКІВ	101
<i>Коваль Антоніна «Вплив медіа на людину і суспільство»</i>	101
<i>Філіппова Оксана «Інтернет–залежність: як вберегти дитину»</i>	113

ВСТУП

Медіаграмотність сьогодні – це не лише певний рівень освіченості, що охарактеризований наявністю спеціальних знань та умінь, які необхідні для учасників освітнього процесу, це, насамперед, життєво необхідні навички для кожної людини, яка хоче безпечно та продуктивно взаємодіяти з сучасною системою медіа, свідомо сприймати й критично тлумачити інформацію, виражати себе та спілкуватися за допомогою медіазасобів.

Окрім цього, комунікативні навички, критичне мислення та емоційний інтелект є одними зі складових т.з. «м'яких навичок» («soft skills») – особистих характеристик, завдяки яким людина може успішно взаємодіяти в команді під час розв'язання будь-яких робочих питань. Coursera, всесвітньо відома освітня онлайн-платформа, у своєму блозі (<https://cutt.ly/TTGIFrp>) стверджує, що дослідницька компанія «Wonderlic» підрахувала: 93 % роботодавців вважають «soft skills» суттєвими під час прийняття рішень щодо найму на роботу. А дехто з них взагалі відстоює думку, що зазначені навички навіть більш цінні та значущі, ніж технічні.

Важко уявити сучасного здобувача освіти чи педагога, який не витрачав би велику частину свого часу на соціальні мережі, що перетворилися з простих сервісів для спілкування та знайомств на повноцінні інформаційні платформи, що все більше витісняють традиційні медіа: телебачення, радіо та друковані ЗМІ.

Дуже часто, особливо в передвиборчий період, період масових світових епідемій, простір соціальних мереж насичений неперевіреною інформацією, мовою ворожнечі, відвертими фейками та пропагандою, які створюються в інтересах конкретних осіб, політичних партій, компаній, держав тощо та спонсоруються ними. Іноді такі матеріали поширюються для сіяння паніки серед населення, створення штучного ажіотажу або ж підвищення відвідуваності власного ресурсу, для отримання більшого зиску від розміщеної на ньому реклами (клікбейт). Із початком пандемії COVID-19 більшість споживачів інформації стали заручниками такого явища як «інфодемія» (інформаційна пандемія) – швидкого поширення неперевіреної, недиференційованої, маніпулятивної інформації серед цілих мас населення.

У таких умовах розвиток та якісне реформування сучасної системи освіти неможливі без створення належних умов, що формуватимуть медіаграмотність та критичне мислення дітей, вчителів та батьків.

Робота обласної творчої групи «Від медіаексперименту до практики: робота з медіаконтентом на уроці та в позаурочній діяльності» започаткована в 2019 році, координується Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (фундатори творчої групи: Василь Шуляр, д.пед.наук, доцент, директор МОІППО, заслужений учитель України, науковий консультант медіаексперименту та Максим Запорожченко, завідувач навчально-методичної лабораторії ІКТ, медіаосвіти та системного адміністрування МОІППО, координатор медіаексперименту в Миколаївській області) і працює на виконання програми всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» в Миколаївській області та Концепції впровадження медіаосвіти в Україні й спрямована на удосконалення підходів, форм та методів навчання, активізацію творчої діяльності учасників освітнього процесу для успішної та ефективної наскрізної інтеграції елементів медіаграмотності в зміст навчальних предметів.

Перший розділ збірника присвячений аналізу Державного стандарту базової середньої освіти в контексті розширення медіаосвітніх знань, умінь та навичок у кожній із освітніх галузей, наступні присвячені медіазаняттям для різних категорій: дітей молодшого, середнього та старшого шкільного віку, студентів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, педагогів та батьків.

Кожне заняття апробоване авторами під час проведення Всесвітнього тижня медіаінформаційної грамотності («Global MIL Week»). Звіти про проведені заходи в рамках роботи творчої групи публікуються на сторінці Миколаївського ОІППО в соціальній мережі «Фейсбук» (<https://www.facebook.com/moippo.official>).

Максим Запорожченко, завідувач навчально-методичної лабораторії інформаційно-комунікаційних технологій, медіаосвіти та системного адміністрування МОІППО, координатор медіаексперименту в Миколаївській області, куратор творчої групи

РОЗДІЛ І. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Градовська Олена, вчитель початкових класів Вознесенської загальноосвітньої школи I–III ступенів №2 Вознесенської міської ради Миколаївської області

Тема	«Орієнтування в сучасному інформаційному просторі»
Категорія учасників	учні 3–4 класів
Мета	сприяти залученню дітей до безпечного користування мережею Інтернет; розвивати вміння орієнтуватися в сучасному інформаційному світі; вчити свідомо сприймати та критично тлумачити інформацію.
Які навички/компетентності розвиває	медіаграмотність, критичне мислення, цифрова безпека, соціальна толерантність.
Дидактичний, роздатковий, допоміжний матеріал	правила роботи в групі, маркери, скотч, квіти чотирьох кольорів, зернятка, сонечко з промінчиками, малюнок галявини, аркуші паперу, ножиці, заготовки для творчого завдання.
Орієнтовний час тренінгу/заняття	1 година 10 хвилин
Медіаконтент, який використовується під час заняття (назви відео або інших матеріалів)	Відеофрагменти мультфільму «Фіксики. Інтернет»; навчальне відео «Безпека в Інтернеті», відео «Діти і Інтернет: реальні загрози»; відео «Бути захищеним просто!»

ПЛАН:

1. Вступ.
2. Блок 1 «Інтернет – сучасний інформаційний простір».
3. Блок 2 «Можливості сучасного інтернет-простору».
4. Блок 3 «Формування вмінь роботи з інформацією».
5. Творче завдання.
6. Використані джерела.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вступне слово. Привітання учасників заняття. (2 хв)

Об'єднання учасників у групи за кольором квітки.

Мотивація до роботи. Притча про квіти . (3 хв)

Великий король хотів вибрати спадкоємця з трьох синів. Всі вони були близнюками, розумні, хоробрі та вибрати було нелегко. Він порадився з мудрецем і той підказав йому ідею.

Король покликав до себе всіх трьох синів, дав кожному мішечок із квітковим насінням і сказав, що вирушає в багатолітню подорож. І хто найкраще збереже його насіння, той і стане спадкоємцем трону.

Перший син, не думаючи довго, поклав насіння в металеву скриню.

Другий поспілкувався з друзями, які порадили не турбуватися про насіння, бо воно все одно загине. Краще піти до крамниці та купити таке саме, коли повернеться батько...

А третій син, дуже хотів зберегти насіння. Тому став думати, як це зробити. Переглянув книжки та журнали, порівняв із інформацією, яку отримав у Інтернеті. Використовуючи поради професіоналів, він пішов у сад і розсипав насіння всюди, де було вільне місце.

Через три роки повернувся батько.

Перший син дістав із скрині мертве закисле насіння. Батько сказав: «То не моє насіння. Моє могло розквітнути, а це не розцвіте ніколи».

Другий син побіг до крамниці, купив насіння і віддав батькові. Але батько сказав: «Це не моє насіння, я висівав рідкісний сорт». Третій син повів батька в сад, де росли тисячі квітів і сказав: «Ось те насіння, яке ти мені дав, скоро воно дозріє, я зберу його і віддам тобі».

Батько дуже зрадів, подякував синові і сказав: «Ти поставився відповідально до завдання, шукав потрібну інформацію у різних джерелах, зробив висновки й прийняв правильне рішення. Призначаю тебе моїм спадкоємцем.»(обговорення суті притчі)

Висновок. Інформація оточує нас скрізь, треба бути спостережливим і вміти нею користуватися.

Блок 1 «Інтернет-мережа – сучасний інформаційний простір» (15 хв)

1. Вступне слово вчителя:

Наше сьогоднішнє неможливо уявити без Інтернету. Ми користуємось Інтернетом для навчання, для спілкування та просто проводячи свій вільний час. Про Інтернет ми чуємо багато відгуків, як хороших, так і поганих.

Під час нашого заняття ми будемо розвивати вміння орієнтуватися у сучасному інтернет-просторі та вчитися свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію.

Учитель оголошує очікувані результати, написані на дошці:
«Я переконаний/на в тому, що... (я вірю у те, що...; я сподіваюся на те, що...) після цього заняття ви зможете:

- визначати, у яких випадках Інтернет стає небезпечним;
- аналізувати отриману інформацію та робити із них висновки;
- дотримуватися певних правил безпечного користування Інтернетом.

2. Очікування.

Мета: визначити сподівання і очікування учнів від роботи на занятті. Ми сьогодні спробуємо теж посадити свій «сад», тому пропонуємо кожному учаснику написати на зернятках те, чого він очікує від сьогоднішнього заняття, озвучити та прикріпити їх на галявину.

3. Вправа «Дізнайся про мене, що я...»

Мета: активізація учасників групи, створення позитивного настрою. **Зміст вправи:** Група встає у коло. Проводиться гра, з допомогою якої ми зможемо краще пізнати один одного. Називається особистісна якість або описується ситуація і учасники, по відношенню до яких відноситься даний вислів, виконують певну дію (під музику):

- той/та, хто сьогодні вранці з'їв смачний сніданок – погладьте себе по животику;
- хто народився весною, нехай підніме праву руку;
- хто народився взимку, нехай підніме ліву руку;
- хто вміє плавати – покаже хвилю;
- хто любить читати – вкажіть на очі;
- хто любить співати – плесніть у долоні;

4. Вправа «Правила».

Мета: прийняття правил для комфортної та продуктивної роботи учасників тренінгу під час його проведення.

Вчитель: Як і завжди в житті, так і на нашому тренінгу ми будемо працювати за правилами, які самі складемо, щоб нам було комфортно працювати.

Правила тренінгу:

- ✓ Мати позитивне налаштування на роботу.
- ✓ Бути щирим, активним.
- ✓ Добровільно брати участь у обговореннях.
- ✓ Говорити за правилом «тут і тепер».
- ✓ Бути толерантним.
- ✓ Правило «тихого» мобільного.
- ✓ Правило «вільної ноги».

Вчитель: Загальновідомий вислів стверджує «Хто володіє інформацією – володіє світом». Інформація – це один із найбільших скарбів світу. Комп'ютер – це пристрій призначений для роботи з інформацією. Поява комп'ютерів – дала людству нові можливості.

Перегляд мультфільму «Фіксики. Інтернет» (обговорення)

Робота в колі. Розкажіть, що ви вмієте робити за допомогою комп'ютера. Асоціативний куц (вводити та редагувати тексти, передавати повідомлення, обчислювати, зберігати інформацію, відтворювати звуки та музику, створювати зображення, поширювати інформацію, керувати технічними пристроями).

Комп'ютер – явище суперечливе, він як дарує нам радість спілкування, так і містить багато небезпек. Інтернет – це всесвітня мережа, що з'єднує між собою велику кількість пристроїв. Завдяки Всесвітній глобальній мережі можна мати доступ до великої кількості інформаційних ресурсів. Це відкриває широкі можливості для навчання.

Але Інтернет також містить багато матеріалів, які не можна вважати ані корисними, ані достовірними.

Навчальне відео «Безпека в Інтернеті» Аналіз сюжету. Обговорення та слово вчителя.

Блок 2 «Можливості сучасного інтернет-простору» (12 хв)

Вправа 1. «Як з'являється інформація в Інтернеті» (інтерактивна бесіда).

- Хто створює оповідання, вірші, казки, які ми читаємо в книжках?

- Хто створює статті в газетах і журналах?
- Хто створює фотографії?
- Хто створює малюнки, комікси, ілюстрації?
- Хто створює музику?

Висновки: у будь-якого інформаційного продукту, який можна прочитати, побачити, почути, є автор. Він виступає у ролі «медіакухаря», що створює «медіаїжу» для розвитку нашої свідомості.

Придумайте ситуації за вищезгаданими питаннями, коли «медіакухар» створює якісний і неякісний медіапродукт. Як реагує наш мозок, наша свідомість, наша поведінка на якісні та неякісні медіапродукти?

Проблемне питання: а як, на вашу думку, з'являється інформація в Інтернеті?

Додаткові допоміжні питання:

- Хто з людей може опублікувати свій медіапродукт у Інтернеті?
- Чи обов'язково це буде якісний медіапродукт?
- Як з'являються в інтернеті твори, статті, фотографії, малюнки людей, яких уже немає в живих?

Висновки: будь-яка людина може розмістити в Інтернеті будь-яку інформацію (власну або чиясь). Враховуючи те, що в людей різні вподобання, мережа наповнюється різноплановою інформацією.

Ділова гра «Битва професіоналів». Робота в групах. Кожна група повинна скласти медіатекст про погоду та інсценізувати його з позиції людей – представників назв груп.

Група «Синоптики» використовує професійні слова: насування хмар, циклон, антициклон, температура повітря знижується, очікуються опади.

Група «Друзі» можуть користуватися неформальною лексикою: привіт, друже, закоцюбли, пече як у пеклі, задубіли від холоду, мокрющі як хлющ, бувай.

Група «Природознавці» користуються народними прикметами, пояснюють, чому така погода саме на цій території, від чого залежить зміна погоди.

Група «Бабусі» пояснює стан погоди залежно від стану власного здоров'я: крутять ноги – на дощ, піднявся тиск – до зміни погоди.

Отже, кожна людина подає інформацію залежно від її професії, групи спілкування. Неформальне спілкування можна використовувати в

розмові або листуванні з друзями, але завжди дотримуючись правил етики.

Висновки: діти розвивають уміння аналізувати отриману інформацію; усвідомлюють важливість дотримання правил етикету під час передавання та отримання інформації; вчаться навичкам ввічливої поведінки під час передавання усних медіа повідомлень.

Блок 3. «Формування вмінь роботи з інформацією» (15 хв)

Перегляд відео «Діти та Інтернет: реальні загрози». Аналіз сюжету. Обговорення і слово вчителя.

Вправа 1. «Довіряй, але перевіряй» (рольова гра з інтерактивним обговоренням).

Учитель: усно складіть речення про будь-яку подію зі свого життя (наприклад: вчора бабуся спекла пиріг. Або: ми з братом ходили в кінотеатр. Протягом 2 хвилин діти ходять по класу і спілкуються одне з одним, передаючи інформацію про свою подію. Через 2 хвилини займають свої місця і на аркуші паперу записують одне речення, яке почули від однокласників (будь-яке на бажання).

Але є певна умова:

- учні з першого ряду передають інформацію достовірно;
- учні з другого ряду змінюють автора інформації;
- учні з третього ряду змінюють якусь частинку інформації (час, подію, учасника, місце тощо).

Ось перед вами коробка, яка буде символізувати інтернет-мережу. Діти «розміщують інформацію в Інтернеті» – складають свої листочки в коробку.

Тепер ви перетворюєтеся на інтернет-користувачів. Вони «завантажують інформацію» – дістають будь-який листочок з коробки.

По черзі зачитують запис із листочка та відповідають на питання:

- Віриш чи не віриш цій інформації?
- Які почуття викликає ця інформація (позитивні чи негативні)?
- Як дізнатися, правдива інформація у вас чи спотворена?
- До яких наслідків можуть привести ваші дії?

Висновок. Діти, дістаючи листочки з «інтернету» (коробки), вже розуміють, що інформація може бути правдивою або спотвореною. І вже при ознайомленні з текстом намагаються це зрозуміти. Якщо вони сумніваються, то мають право перепитати в «автора», чи це дійсно так. Це важливе вміння (сумніватися, перевіряти, перепитувати, шукати істину)

необхідно сформувати в дітей так, щоб вони користувалися ним не тільки під час гри, а й у різних життєвих ситуаціях.

2. Робота у групах. «Оціни ситуацію отриману з Інтернету»

Оскільки всі мають можливість розміщувати в мережі будь-які свої повідомлення і коментарі, слід навчитися критично оцінювати відомості, їх правильність та актуальність.

Відкривши вебсторінку, бажано оцінити її за основними ознаками, щоб упевнитися в надійності поданих матеріалів.

Ситуація №1. Марина хоче схуднути. Подруга порадила їй купити сироп, який вона замовила через Інтернет. Дівчина сказала, що уже приймає другий тиждень і вже позбулася декількох кілограмів. Що потрібно зробити Марині?

Ситуація №2. Олег і Максим студенти. Хлопці вирішили поїхати закордон підзаробити під час літніх канікул на відпочинок. Обрали сайт, де пропонували найбільшу оплату праці, оформили документи, підписали все необхідне та поїхали. Чи правильно вчинили хлопці?

Ситуація №3. Бабуся побачила рекламу чаю, який лікує серце. Онука вирішила це перевірити та перейшла до офіційного сайту виробника, на якому було написано, що чай дійсно лікує. Але перевіривши інформацію на інших ресурсах, виявила, що це – обман. Яким чином онука перевірила достовірність інформації?

Висновок. Джерело інформації – об'єкт, що надає інформацію. Джерела інформації можуть бути друковані (книжка, карти), електронні (інтернет-сторінки, блоги, форум) або особові (інші особи, від яких ми можемо про щось довідатися). До кожного джерела треба ставитися критично, досліджуючи його вірогідність. Найлегший спосіб – це перепитати в тої людини, про яку йде мова. Але якщо це джерело не доступне, то що робити? Чи вся інформація, яка надходить до нас безпечна? Вчитель налаштовує дітей на необхідність перевірок джерел надходження інформації і нагадує «правило трійки» – перевір хоча б у трьох різних джерелах!

Перегляд відео «Бути захищеним просто!». Обговорення відео та складання правил розумного користувача (сонечко з промінчиками, на яких записані правила).

Завершення заняття. Творче завдання – «Розумний користувач» (10хв).

Кожна група отримує два конверти. За допомогою інформації, яка знаходиться у першому конверті, потрібно здогадатися про кого йде

мова. Створи рекламу, діафільм, напиши казку, склади вірш, використавши героїв казки, знання правил розумного користувача та додатковий матеріал з другого конверту.

Мета: активізувати образну пам'ять і творчу уяву, розвивати швидкість та гнучкість думки, вміння міркувати нестереотипно та створити свій «медіапродукт».

1 група «Реклама». В якій відомій казці сіра непривітна особистість здійснює підступний план убивства двох осіб, і лише завдяки своєчасному втручання громадськості все закінчується добре? (*Червона шапочка*)

2 група «Діафільм». Назвіть казку, в якій різні за своїм соціальним статусом герої займали по черзі помешкання, створене в незвичайному архітектурному стилі. І все було б добре, якби до помешкання не повернувся його попередній власник зі своїм охоронцем. От героям казки й довелося залишити незаконно зайняту територію. (*Рукавичка*)

3 група «Казка». В якій казці головна героїня постійно й нахабно обмовляла тих, хто їй робив добро? А коли вона, щоб уникнути покарання, незаконно оволоділа чужим помешканням, то різні впливові особи намагалися провести з нею роботу з подолання її асоціальної поведінки. Вдалося це лише найменшому з усіх учасників експерименту. (*Коза-дереза*)

4 група складає «Вірш». Назвіть казку, в якій ідеться про спортсмена, котрий вирушає на змагання з бігу з перешкодами. Хитрість і витримка допомогли йому дуже близько підійти до фінішу, проте фінал – трагічний. Проявивши занадто велику самовпевненість, він гине. (*Колобок*)

Презентація робіт. Обговорення. (10 хв)

Вправа «Очікування». Рефлексія». (3 хв)

На початку заняття Ви записали свої сподівання. Чи справдилися вони, і які саме? Якщо сподівання справдилися, підходьте до «Галявини очікуваних цілей», знімаєте свою зернинку, замінюючи її квіткою. Таким чином ми отримали нові знання і зростили з вами багато квітів.

Заключне слово вчителя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Від медіаграмотності до медіакультури: навчально-методичний комплекс медіазанять / наук. редактор В. І. Шуляр – Миколаїв : ОІППО, 2016. – 68с.
2. Медіаграмотність: підручник для вчителя / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу; Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. – К. : Центр вільної преси, Академія української преси, 2014. – 319с.
3. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя» : Волошенюк О. В, Ганик О. В., Голощапова . В, Дегтярьова Г. А, Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О.О, Янкович О. І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. – Київ : ЦВП, АУП, 2018 – 234 с.
4. Медіаграмотність та критичне мислення у початковій школі: посібник для вчителя» Бакка Т., Голощапова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелещенко Т., Шкребець О. / За редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. - К. : ЦВП, АУП, 2017 - 197 с.
5. Практична медіаосвіта : авторські уроки : збірка / М-во освіти і науки України, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти ; ред.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна та В. В. Літостанського. - Київ : Академія Української Преси : Центр Вільної Преси, 2013. - 448 с.

Кисленко Світлана, учитель української мови і літератури Виноградівської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів Інгульської територіальної громади Миколаївської області

Тема	«Твоя безпека – у твоїх руках» Модель проведення тренінгу з цифрової безпеки для дітей середнього шкільного віку
Категорія учасників	Учні 5–6 класів
Мета	Ознайомити з основними поняттями, пов'язаними з цифровою безпекою; навчити дітей підтримувати позитивну репутацію в мережі; розповісти про можливі наслідки необдуманих дій в Інтернеті; переконати, що в сумнівних ситуаціях слід звернутися по допомогу до дорослих
Які навички / компетентності розвиває	Критичне мислення, цифрова безпека, навички з особистої кібербезпеки, медіаграмотність
Допоміжний та роздатковий матеріал	Плакат у формі комп'ютера, стікери у формі файлів, ребус, фломастери, пам'ятка «Основні правила цифрової безпеки»
Орієнтовний час тренінгу	45 хв.
Медіаконтент, який використовується під час заняття	 Відеоролик «Найжахливіший тиждень Петрика», ілюстративний матеріал

ПЛАН

I. Вступна частина.

1. Привітання. Вступне слово вчителя.
2. Знайомство. Мозковий штурм «Мій нікнейм».
3. Очікування. Вправа «Файлик».

II. Основна частина.

1. Гра «Розгадайте ребус».

2. Інформаційне повідомлення. Опрацювання основних понять.
3. Групова робота «Можливості Інтернету».

III. Практична частина.

1. Рольова гра «Життєва ситуація».
2. Створення колажу «Плюси та мінуси Інтернету».

IV. Заключна частина.

1. Перегляд та обговорення відеоролика «Найжахливіший тиждень Петрика».
2. Колективне складання пам'ятки «Основні правила цифрової безпеки».
3. Зворотній зв'язок. Рефлексія. Вправа «Продовжіть речення».

V. Список використаних джерел.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Вступна частина.

1. Привітання. Установка на позитивний настрій.

Привітайте всіх навколо,
Сядьте рівно, усміхніться,
Один одному – всміхніться!

Вступне слово вчителя.

Нашу добу недаремно називають інформаційною. Сучасна людина занурена в інформаційне середовище, адже живе серед Інтернету, телебачення, книг, журналів, комп'ютерних ігор. Це зручно, цікаво, весело. Проте воно несе із собою і багато небезпек. Тож навчитися безпечної поведінки у цьому середовищі – мета нашої зустрічі.

2. Знайомство. Мозковий штурм «Мій нікнейм».

Для ефективної співпраці ми спочатку «познайомимося».

➤ Що таке нікнейм і для чого його використовують? (Нікнейм – особисте, переважно вигадане ім'я, яким називають себе користувачі Інтернету в різноманітних чатах, на форумах чи сайтах).

➤ Назвіть свій нікнейм, улюблену соціальну мережу і для чого ви її найчастіше використовуєте. Формулюється висновок про активність школярів у соціальних мережах та Інтернеті загалом.

3. Очікування. Вправа «Файлик».

Власні очікування учні записують на стікери у формі файликів і прикріплюють на плакаті із зображенням комп'ютера.

II. Основна частина.

1. Гра «Розгадайте ребус».

(відповідь – Інтернет)

3. Інформаційне повідомлення.

Інтернет – це всесвітня мережа, що з'єднує між собою величезну кількість комп'ютерів. Завдяки Інтернету ви можете листуватися з будь-

ким, хто живе на іншому кінці світу. Але ж цієї причини твій комп'ютер теж стає доступним багатьом людям. На твою електронну адресу можуть надходити рекламні повідомлення або такі, що містять віруси. Якщо ви повідомляєте в соціальних мережах своє справжнє ім'я, адресу чи номер телефону, цим можуть скористатися

зловмисники та шахраї. Деякі діти погано розуміють відмінність між реальним і комп'ютерним світом. Вони починають замінювати живе спілкування з друзями спілкуванням у соціальних мережах. А замість потрібних справ і рухливих ігор грають у комп'ютерні ігри. Тому через надмірне захоплення комп'ютером виникає комп'ютерна залежність.

Опрацювання основних понять

Цифровий слід – це всі дії людини в Інтернеті, з яких складається її електронний портрет. Коли вона публікує фотографії, відео, текстові

повідомлення, пише на сторінках друзів, то залишає в мережі так званий «слід».

Якщо правильно представити себе в Інтернеті, з віком від цього можна отримати різноманітні переваги. Однак і небезпека всесвітньої мережі в тому, що з неї ніщо не зникає безслідно. Сьогодні ви можете поділитися смішним дописом або картинкою, які видаються вам цілковито невинними, а завтра їх можуть побачити не ті люди та зробити неправильні висновки.

Тож пам'ятайте:

- ваш цифровий слід може побачити хто завгодно;
- вміст, опублікований у мережі, важко або навіть неможливо видалити з неї назавжди.

Ось чому так важливо піклуватися про свою конфіденційність. Щоб захистити її, публікуйте лише вміст, який ви вважаєте цілком безпечним для себе та своєї репутації.

Особиста інформація – інформація про конкретну особу. Вона може бути загальнодоступною, призначеною лише для деяких людей або цілковито приватною.

4. Групова робота «Можливості Інтернету».

Учні класу об'єднуються у групи. Кожна група отримує завдання: розповісти про 2–3 види діяльності, які можна вести за допомогою Інтернету, не виходячи з дому.

Школярі презентують свої відповіді.

Учитель ставить додаткові запитання:

- У чому переваги того, що цей вид роботи можна виконати через Інтернет?
- Які небезпеки можуть на вас очікувати?
- Як уберегтися від цих небезпек?
- Як би ви подбали про безпеку?

Діти доходять висновку, що завдяки Інтернет-мережі в людей з'явилися реальні можливості виконувати певну роботу, користуватися різноманітними послугами, не виходячи з дому. Особливо така необхідність виникла під час карантину та самоізоляції (онлайн- та дистанційне навчання, оплата комунальних послуг, інтернет-магазини, доставка товарів та ліків). Але треба бути обережними і дбати про власну безпеку, щоб не потрапити в халепу.

Ризики в Інтернеті

- доступ до сайтів, що не призначені для перегляду дітьми;
- контакти з незнайомими людьми через чати, системи миттєвих повідомлень, електронну пошту;
- надання інформації особистого (конфіденційного) характеру;
- проблеми технологічного характеру;
- питання, пов'язані з покупками та фінансовими витратами.

III. Практична частина.

1. Рольова гра «Життєва ситуація».

(Дві учениці розігрують ситуацію, інші – коментують, висловлюють власні думки).

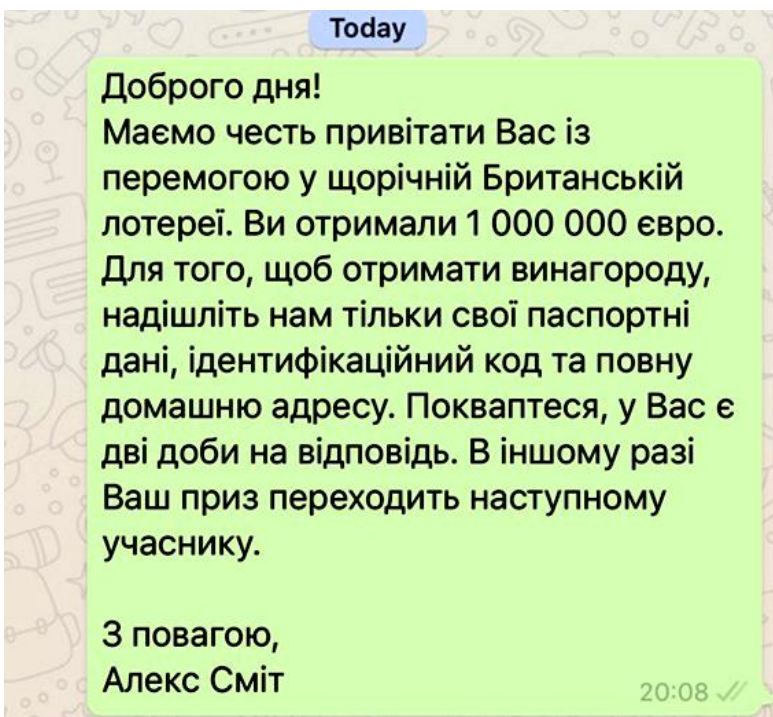
Зустрічаються дві подруги – Ольга та Софія.

– Олю, ти не уявляєш собі, як мені пощастило! Мені щойно надійшло повідомлення – я стала мільйонером!!!

– Та цього не може бути! Ти щось вигадуєш!

– Ні, не вигадки! Ось дивись! На свою електронну пошту я щойно отримала це повідомлення. Читай: «Доброго дня! Маємо честь привітати Вас із перемогою у щорічній Британській лотереї. Ви отримали 1 000 000 євро. Для того, щоб отримати винагороду, надішліть нам тільки свої паспортні дані, ідентифікаційний код та повну домашню адресу. Покваптеся, у Вас є дві доби на відповідь. В іншому разі Ваш приз переходить наступному учаснику.

З повагою,
Алекс Сміт

адресу. Покваптеся, у Вас є дві доби на відповідь. В іншому разі Ваш приз переходить наступному учаснику. З повагою – Алекс Сміт».

– Оце так!...(здивовано) А як ти дізналася про цю лотерею і взяла у ній участь?

– Та нічого я й не робила, це фортуна. Мабуть, моя електронна адреса якось потрапила до розіграшу. Проте це не головне. Зараз не можна гаяти часу і терміново відправити необхідні дані! Але є одна проблема – у мене ще немає паспорта. Що робити?

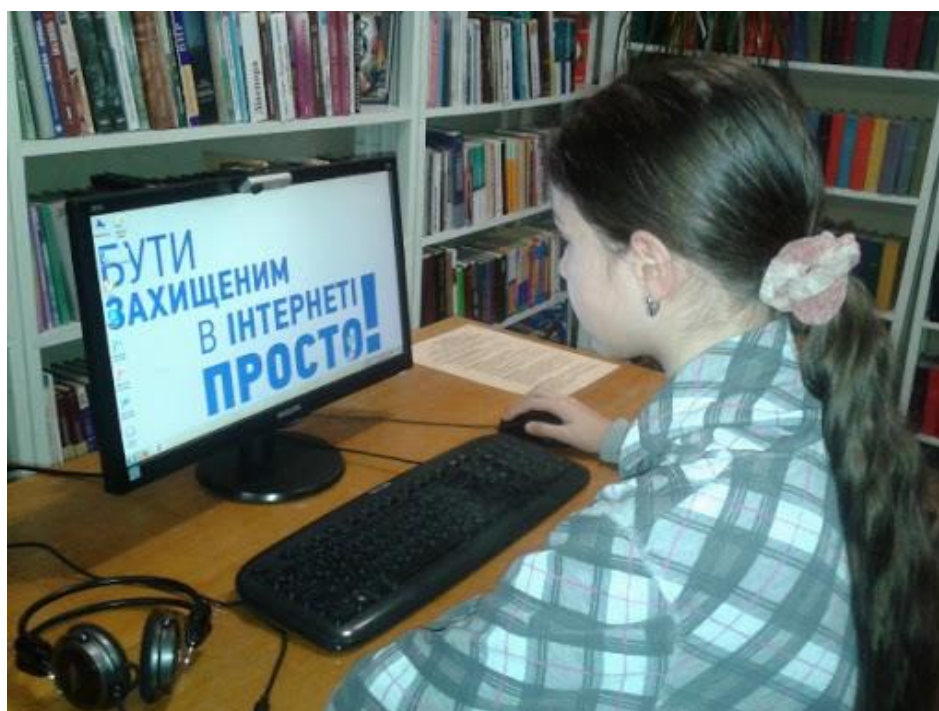
– Я знаю вихід! Надішлемо паспортні дані твоєї мами, організатори лотереї ж не знають твоє ім'я.

– Олю, ти – геній!

Запитання до класу:

- Чи правильно вчинила Софія?
- Чого в жодному разі не можна робити?
- Яким чином можна захиститися від шахраїв і зловмисників при користуванні телефоном та Інтернетом?
- Змоделюйте власну поведінку в подібній ситуації.

2. Створення колажу «Плюси і мінуси Інтернету» (Робота у команді. Команда «Плюс» наводить приклади позитивного впливу Інтернету, команда «Мінус» – негативного).

«Плюси» та «мінуси» Інтернету

«Плюси»	«Мінуси»
Швидкий доступ до інформації	Інформація не завжди є достовірною
Користування електронною поштою	Шахрайство
Спілкування з друзями	Інтернет-залежність
Нові знайомства	Доступ сторонніх до особистої інформації
Власний розвиток	Негативний вплив на здоров'я
Можливість провести оплату, щось купити	Шахрайство
Необмежений доступ до розваг	Спам і віруси

IV. Заключна частина.

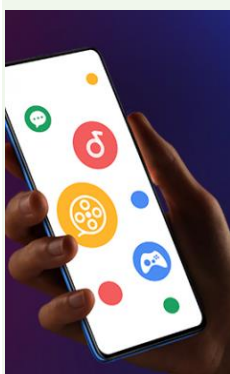
1. Перегляд та обговорення відеоролика «Найжахливіший тиждень Петрика».
2. Колективне складання пам'ятки «Основні правила цифрової безпеки».

ПАМ'ЯТКА

Основні правила цифрової безпеки

 Не давайте нікому своїх паролів.

 Не надавайте особистої інформації поштою чи в чатах без потреби.

 Не реагуйте на непристойності та грубі коментарі, адресовані вам.

 Повідомляйте дорослим про ситуації в Інтернеті, які вас непокоять.

Відмовляйтеся від зустрічей з

**ВИПАДКОВИМИ ЛЮДЬМИ, З ЯКИМИ
ПОЗНАЙОМИЛИСЯ ОНЛАЙН.**

Не

завантажуйте

та

**не встановлюйте невідомі
програми.**

**Не переглядайте інформацію за
невідомими
покликаннями.**

**Не відкривайте спам-листи, вони
можуть містити віруси**

3. Зворотний зв'язок. Рефлексія.

Очікування:

- Чи справдилися ваші очікування щодо сьогоднішньої зустрічі?
(Якщо так, то свій файл зніміть, якщо ні – залишіть на місці, якщо частково – розмістіть на краю плаката).

Вправа «Продовжіть речення».

- ❖ Під час тренінгу я навчився ...
- ❖ Після цього заняття я знатиму ...
- ❖ Тепер я вмію ...

Дорогі діти, сподіваюся, що наша співпраця була для вас цікавою та корисною. Тепер ви більш обізнані, а значить – захищені. Ваша безпека – у ваших руках. На все добре!

V. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Литвинова С. Г., Букач А. В. Обачність. Пильність. Захист. Ввічливість. Сміливість. Посібник із цифрового громадянства з безпеки. Google Inc., 2017. – 44 ст.

2. Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальний процес. Навчально-методичні матеріали проекту "Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність". – К.: IREX в Україні, 2019-2020.

3. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя / Бакка Т., Голощанова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелещенко Т, Шкребець О. / За редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. - К. : ЦВП, АУП, 2017 - 197 с.

4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.

5. Основи медіаграмотності: Навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. Плани-конспекти уроків / За ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк, О.П. Мокрогуза. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 190 с.

*Андрєєва Галина, учитель інформатики
Миколаївської спеціалізованої I-III ступенів
школи № 22 з поглибленим вивченням
англійської мови з 1 класу Миколаївської
міської ради Миколаївської області*

Тема	«Вивчення історії розвитку та різновидів комп'ютерів шляхом застосування сучасних медіаресурсів»
Категорія учасників	учні 8 класу
Мета	<ul style="list-style-type: none"> – ознайомити учнів з історією розвитку обчислювальної техніки та різновидами комп'ютерів у контексті вивчення медіаграмотності; – розвинути уміння аналізувати інформацію, що розміщена в мережі, користуватися сервісами, за допомогою яких можна графічно аналізувати данні; – виховувати толерантне відношення до оточуючих під час роботи в групах.
Які навички/компетентності розвиває	Медіаграмотність, критичне мислення, цифрова безпека, соціальна толерантність.
Дидактичний, роздатковий, допоміжний матеріал	Картки для поділу на групи, бланки для роботи кожної групи. Доступ до Інтернету.
Орієнтовний час тренінгу/заняття	45 хв

Хід уроку

1. Організаційна частина: на початку уроку учні за допомогою кольорових карток поділяються на групи (4–6 учнів) та займають свої місця. (1 хвилина)

2. Основна робота: кожна група отримує своє завдання (скласти стрічку часу, схему різновидів комп'ютерів та вікторину). (20 хвилин)

3. Загальне обговорення результатів:

- a. порівняння та аналіз стрічок часу;
- b. перевірка схем різновидів комп'ютерів;
- c. проведення вікторин.

4. Підсумок уроку.

Частина 2 (Основна робота)

- Дошка для розташування результатів роботи:
<https://bit.ly/32S9SDr>;
- Розпізнати QR код на комп'ютері <https://www.qrrd.ru/read/>.
- Створіть стрічку часу <https://time.graphics/editor>.
- Ментальна карта <https://coggle.it/>.

Розвиток обчислювальної техніки:

I група – <https://cutt.ly/gTSFThE> (Україна).

II група – <https://cutt.ly/gTSFUle> (Британія).

III група – <https://cutt.ly/6TSFI4f> (Японія).

Вікторина (<http://www.triventy.com/>):

I група <http://www.triventy.com/shared/edit/147217>.

II група <http://www.triventy.com/shared/edit/147219>.

III група <http://www.triventy.com/shared/edit/147221>.

Зареєструйтеся на ресурсі <http://linoit.com/>. Оберіть відповідний стікер та розташуйте покликання на виконані завдання.

I група

Уважно прочитайте всі завдання. Оберіть керівника групи. Поділіть хто яку частину завдання буде виконувати. Слідкуйте за часом.

Завдання 1. Розвиток обчислювальної техніки.

Опрацюйте інформацію. Можна скористатися комп'ютером (розпізнати QR код на комп'ютері <https://www.qrrd.ru/read/>, файл QR I.png)

Створіть стрічку часу (<https://time.graphics/editor>), збережіть роботу, розташуйте покликання на дошці.

Завдання 2. Різновиди персональних комп'ютерів

Опрацюйте матеріал за покликаннями:

<https://cutt.ly/bTSFF2b>

<https://cutt.ly/ITSFJqI>

<https://cutt.ly/PTSFLir>

Використовуючи веб додаток <https://coggle.it/> побудуйте ментальну карту, що відобразить різновиди персональних комп'ютерів, яка буде включати поняття:

- ігрові комп'ютери;
- нетбуки;
- ноутбуки;
- офісні та домашні комп'ютери;
- персональні комп'ютери;
- планшети;
- портативні комп'ютери;
- смартфони;
- стаціонарні комп'ютери.

Примітка: Карту треба зробити одну. Для цього керівник створює карту та надає запрошення членам групи для спільної роботи. У кореневому вузлі вказує тему, номер групи та прізвища учасників. Адресу карти розташовує на стікері на дошці онлайн. Зареєструйтеся на ресурсі <http://linoit.com/>. Оберіть відповідний стікер та розташуйте покликання на виконанні завдання. (<https://bit.ly/32S9SDr>)

Завдання 3. Вікторина (<http://www.triventy.com/>).

I група <http://www.triventy.com/shared/edit/147217>.

Перейдіть за покликанням. Зареєструйтеся на сайті, заповніть акаунт. У графі «нік» вкажіть Ваші реальні прізвище та ім'я (створювати та додавати питання можна тільки на комп'ютері).

При виконанні завдань допишіть кожен по одному питанню.

Слідкуйте за часом. У вас 20 хвилин.

II група

Уважно прочитайте всі завдання. Оберіть керівника групи. Поділіть хто яку частину завдання буде виконувати. Слідкуйте за часом.

Завдання 1. Розвиток обчислювальної техніки.

Опрацюйте інформацію. Можна скористатися комп'ютером (розпізнати QR код на комп'ютері <https://www.qrrd.ru/read/>, файл **QR II.png**)

Створіть стрічку часу (<https://time.graphics/editor>), збережіть роботу, розташуйте покликання на дошці на вашому стікері
Завдання 2. Різновиди персональних комп'ютерів.

Опрацюйте матеріал за покликаннями:

<https://cutt.ly/bTSFF2b>

<https://cutt.ly/ITSFJqI>

<https://cutt.ly/PTSFLir>

Використовуючи веб додаток <https://coggle.it/> побудуйте ментальну карту, що відобразить різновиди персональних комп'ютерів, яка буде включати поняття:

- ігрові комп'ютери;
- нетбуки;
- ноутбуки;
- офісні та домашні комп'ютери;
- персональні комп'ютери;
- планшети;
- портативні комп'ютери;
- смартфони;
- стаціонарні комп'ютери.

Примітка: Карту треба зробити одну. Для цього керівник створює карту та надає запрошення членам групи для спільної роботи. У кореновому вузлі вказує тему, номер групи та прізвища учасників. Адресу карти розташовує на стікері на дошці онлайн.

Зареєструйтеся на ресурсі <http://linoit.com/>. Оберіть відповідний стікер та розташуйте покликання на виконані завдання.

(<https://bit.ly/32S9SDr>).

Завдання 3. Вікторина (<http://www.triventy.com/>).

ІІ група <http://www.triventy.com/shared/edit/147219>

Перейдіть за покликанням. Зареєструйтеся на сайті, заповніть акаунт. У графі «нік» вкажіть Ваші реальні прізвище та ім'я (створювати та додавати питання можна тільки на комп'ютері).

При виконанні завдань допишіть по одному питанню.

Слідкуйте за часом. У вас 20 хвилин.

III група

Уважно прочитайте всі завдання. Оберіть керівника групи. Розподіліть обов'язки в групі. Слідкуйте за часом.

Завдання 1. Розвиток обчислювальної техніки.

Опрацюйте інформацію. Можна скористатися комп'ютером (розпізнати QR код на комп'ютері <https://www.qrrd.ru/read/>, файл **QR III.png**)

Створіть стрічку часу (<https://time.graphics/editor>), збережіть роботу, розташуйте покликання на дошці.

Завдання 2. Різновиди персональних комп'ютерів

Опрацюйте матеріал за покликаннями:

<https://cutt.ly/bTSFF2b>

<https://cutt.ly/ITSFJqI>

<https://cutt.ly/PTSFLir>

Використовуючи веб додаток <https://coggle.it/> побудуйте ментальну карту, що відобразить різновиди персональних комп'ютерів, яка буде включати поняття:

- ігрові комп'ютери;
- нетбуки;
- ноутбуки;
- офісні та домашні комп'ютери;
- персональні комп'ютери;
- планшети;
- портативні комп'ютери;
- смартфони;
- стаціонарні комп'ютери.

Примітка: Карту треба зробити одну. Для цього керівник створює карту та надає запрошення членам групи для спільної роботи. У

кореневому вузлу вказує тему, номер групи та прізвища учасників. Адресу карти розташовує на стікері на дошці онлайн.

Зареєструйтеся на ресурсі <http://linoit.com/>. Оберіть відповідний стікер та розташуйте покликання на виконанні завдання.

(<https://bit.ly/32S9SDr>)

Завдання 3. Вікторина (<http://www.triventy.com/>)

III група <http://www.triventy.com/shared/edit/147221>

Перейдіть за покликанням. Зареєструйтеся на сайті, заповніть акаунт. У графі «нік» вкажіть Ваші реальні прізвище та ім'я (створювати та додавати питання можна тільки на комп'ютері)

При виконанні завдань допишіть по одному питанню.

Слідкуйте за часом. У вас 20 хвилин.

Частина 3

3.1 Розвиток обчислювальної техніки (максимальний бал – 12).

Порівняння стрічок часу:

- Які події, що впливали на розвиток обчислювальної техніки однакові на різних сайтах?
- Чи відрізняються дати подій?
- Відслідкуйте як відображено розвиток ЕОМ у ваших країнах після 1940 року.

3.2 Перевірка схем різновидів комп'ютерів (максимальний бал – 12).

3.3 Вікторини: (максимальний бал – 12).

Кожна група проходить по дві вікторини, якщо є неправильні відповіді, група, що створювала вікторину, роз'яснює та озвучує правильні.

Частина 4

Закріплення матеріалу:

- Назвіть прізвище вчених, що вплинули на розвиток ОТ та їх внесок.
- Хто з українських вчених працював над створенням комп'ютерів та розвитком комп'ютерних технологій?
- На які покоління поділяються комп'ютери та які характеристики змінюються у кожному поколінні?
- Які види комп'ютерів існують на цей час?
- Які сервіси, що ви використовували на уроці можуть допомогти вести спільну роботу або бізнес?

- Які сервіси можуть допомогти відслідкувати статистику ваших досягнень або вашої роботи (доходів)?

Підведення підсумків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Литвинова С. Г., Букач А. В. Обачність. Пильність. Захист. Ввічливість. Сміливість. Посібник із цифрового громадянства з безпеки. Google Inc., 2017. – 44 ст.

2. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О.Мокрогуза – К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. – 201 с.

3. Практична медіаосвіта : авторські уроки : збірка / М-во освіти і науки України, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти ; ред.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна та В. В. Літостанського. - Київ : Академія Української Преси : Центр Вільної Преси, 2013. - 448 с.

4. Проєкт «Програма медіаграмотності для громадян» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.aup.com.ua/mediaosv/programa-mediagramotnosti/>.

5. Топ-10: фейки 2018 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/22268/2018-12-29-top-10-feiki-2018-roku>.

6. Як можна протидіяти «фейковим новинам»? : Аналіз. – Київ: Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, Академія української преси, 2019.

РОЗДІЛ III. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Казакова Оксана, заступник директора з науково-методичної роботи Миколаївського муніципального колегіуму ім. В. Д. Чайки Миколаївської міської ради Миколаївської області

Тема	«Як жити в умовах інфодемії або «Як одягнути захисні маски на мозок?»
Категорія учасників	Вчителі різних категорій, учні 10–11 класів
Мета	Розвиток медіакомпетеності педагогів та учнів 10–11 класів: уміння захистити себе в умовах інфодемії та будь-якої інформації, що перевантажує сприйняття людини. Сформувати уявлення про медіаімунітет та медіагігієну.
Які навички/компетеності розвиває	Медіаграмотність, критичне мислення, цифрова безпека, соціальна толерантність,
Допоміжний та роздатковий матеріал	Пронумеровані картки з QR-кодами для роботи у програмі Plickers, листи для фліпчарту, фломастери, стікери
Орієнтовний час тренінгу	45 хвилин
Медіаконтент (назви відео або інших матеріалів)	Відео – https://cutt.ly/CTSKr7X , персональні сторінки в мережах, чати у Viber, стрічка новин Google Chrome, Освітні онлайн платформи

ПЛАН:

I. Вступ.

II. «Інфодемія як виклик сучасного інформаційного простору: шляхи протидії»:

✓ Крок 1 «Вміти визнавати та розпізнавати токсичний контент, та інформацію, що сприймається як токсична».

✓ Крок 2. «Медіагігієна: інформаційні фільтри». Крок 3 «Медіаімунітет»

III. Мозковий штурм: складаємо алгоритм протидії та захисту від інфодемії.

IV. Використані джерела.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Тема: «Як жити в умовах інфодемії або «Як одягнути захисні маски на мозок?»»

I. Вступ

Коуч: Слова вдячності доктору психологічних наук Л. А. Найдьоновій, на основі лекцій якої побудовано цей тренінг.

Робота в програмі Plickers (коуч задає питання – учасники підіймають пронумеровані картки з QR-кодами. На дошці відразу з'являються діаграми, що ілюструють узагальнені відповіді у відсотках).

1. Хто чув приємну інформацію за останній день, яка вам запам'яталась?

2. Хто чув приємну інформацію за останній тиждень, яка вам запам'яталась? (аналізуємо перші два питання, можна зупинитись і обговорити тематику, яка викликала позитивні емоції).

3. Чи була почута та побачена Вами інформація у ЗМІ за останній день у більшості негативною? (аналізуємо, можна зупинитись і обговорити тематику, яка викликала негативні емоції).

4. Вас дратує одночасно розміщена велика кількість інформації про хвороби, проблеми, кризу?

5. Чи відчуваєте ви тривогу та особисту загрозу під час сприйняття негативної інформації? (Можна обговорити причину перенесення на себе інформаційних моделей).

6. Вас дратує одночасно розміщена та не систематизована велика кількість інформації про освітні сайти, застосунки, онлайн заходи, вимоги та повідомлення МОН (інформація, яка може бути корисною)?

Аналізуємо, можна зупинитись і обговорити причини позитивних і негативних відповідей.

Коуч: Що нам демонструє аналіз діаграм на дошці? (Гіпотетично прогнозована відповідь учасників заняття: сьогоднішній інформаційний простір містить велику кількість інформації, що викликає тривогу, нервозність, впливає на психоемоційний стан людини. Є тенденція, що навіть корисна інформація може дратувати через її великий і не систематизований обсяг).

Коуч: Висновок, що ми вивели емпіричним шляхом, має наукову назву – інфодемія.

Технічна складова: програма Plikers допомагає провести опитування великої групи за допомогою QR-кодів. Презентаційна програма автоматично показує на екрані аналіз відповідей у вигляді графіків.

На iOS

На Android

I. «Інфодемія як виклик сучасного інформаційного простору»

ПОНЯТТЯ: Інфодемія – це

1) епідемія дезінформації («фейк» перекладається, як підробка);

На слайдах приклади правдивої інформації і «фейків» – учасники мають розрізнити контент і довести свою точку зору (визначити ознаки: емоційність, сенсаційність, мову ненависті...).

2) надмірна кількість інформації, що стосується проблеми і ускладнює її рішення. Наприклад, люди шукають вихід від пандемії, «де

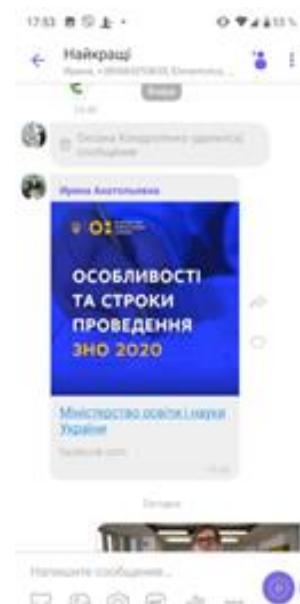
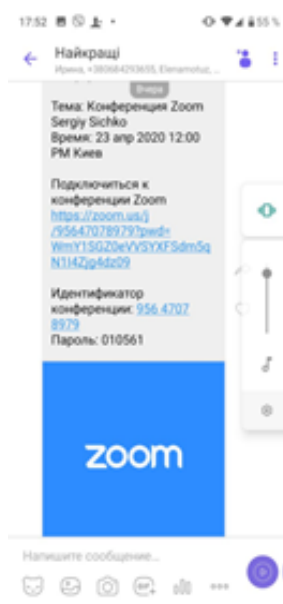
його шукати не слід»: алкоголь, паління, «поїсти мило»; вірять, що коронавірус впливає на «чоловічу силу»...

3) надмірна кількість інформації, що стосується проблеми та ускладнює її рішення та велика кількість не систематизованої корисної інформації, що сприймається, як неосяжний матеріал (токсичне сприйняття нетоксичної інформації).

Завдання «Я та інфомедія. Усвідомлення проблеми»

Аналізуються персональні сторінки в мережах, чати у Viber, стрічка новин Google Chrome відповідального педагога чи учня, який підписаний на певну кількість кількість освітніх проєктів:

- Скільки витрачено часу на перебування онлайн на освітніх платформах?
- Скільки вебінарів відвідано?
- Який відсоток інформації ви використали чи впровадили?
- Опишіть Ваш емоційний стан під час опанування освітнього продукту, який часто дублюється у великій кількості інформаційних джерел.

Крок перший захисту від інфодемії: вміти визнавати та розпізнавати токсичний контент та інформацію, що сприймається як токсична.

Коуч: Токсичний контент – це інформація, що залякує, викликає відчуття тривоги, впливає на психоемоційний стан, може вплинути на виникнення у людини стану хронічного стресу.

Сьогодні спостерігається токсична (вбивча) інформація на великій кількості сайтів, лише СБУ закрило 25 «сайтів-смітників».

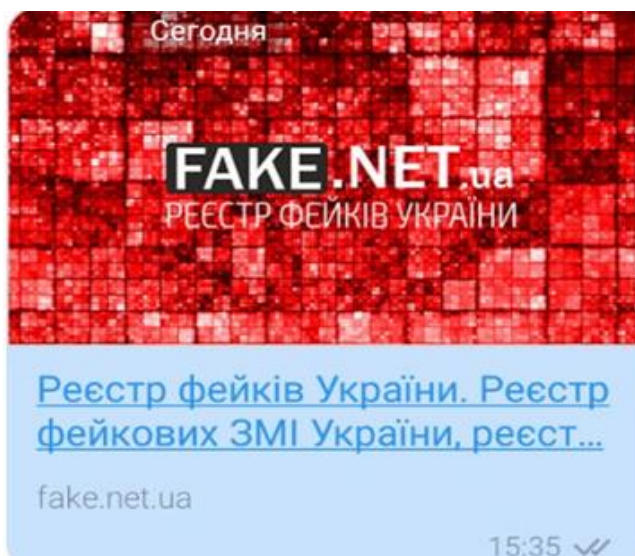

Але слід відрізнити токсичний контент від контенту, що сприймається як токсичний, через його великий обсяг, відсутність системи в його поданні та чітких вказівок, як його використовувати.

Розглянемо наступний приклад, на початок карантину незначний відсоток освітян міг мобільно та якісно організувати масштабне дистанційне навчання. Було багато рекомендацій і більшість вчителів знайшли можливість опанувати деякі

з запропонованих застосунків. Щоб провести карантин із користю, МОН України на своїй сторінці у соціальній мережі Facebook опублікувало перелік корисних джерел, за допомогою яких можна безкоштовно навчатися:

- Prometheus <https://prometheus.org.ua>.
- EdEra <https://www.ed-era.com>.
- edX <https://www.edx.org>.

- Coursera <https://www.coursera.org>.
- Matific <https://www.matific.com/ua/uk/home>.
- Khan Academy <https://www.khanacademy.org>.
- Доступна освіта <https://dostupnaosvita.com.ua>.
- iLearn <https://ilearn.org.ua>.
- Be Smart <https://besmart.study>.
- ЗНО–ОНЛАЙН <https://zno.osvita.ua>.
- Відкритий Університет Майдану <https://vum.org.ua>.
- Codecademy <https://www.codecademy.com>.
- Duolingo <https://uk.duolingo.com>.
- Lingva.Skills <https://lingva.ua>.
- Hogwarts is here <http://www.hogwartsishere.com>.

Крім знайомих платформ, з'явилося багато нових і це викликало напруження у багатьох педагогів (як виявило онлайн-опитування 453 вчителів).

Як не сприймати корисний контент як токсичний через його великий обсяг і відсутність систематизації?

Вправа «Перетвори психологічні ризики в ресурси»

Учасники заняття розподіляються по групах і вчать будувати онлайн-траєкторію власного розвитку і діяльності, щоб це не викликало напруження і розпачу:

- систематизація матеріалу;
- розподіл часу;
- фільтрація якісного контенту;
- використання авторитетних джерел інформації;
- розпізнавання пропаганди та комерційного контенту (та інші пропозиції групи).

Крок другий захисту від інфодемії. Медіагігієна: інформаційні фільтри

«Хто керує інформацією – керує світом», – кажуть на курсах комунікацій, а я кажу вам, що хто володіє медіагігієною, той керує своїм життям і своїм вибором»

О. Драшкаба

Що робити? Одягати інформаційні фільтри, дотримуватись медіагігієни:

- обмежити години отримання інформації;
- визначити авторитетні джерела інформації та дивитись «здорові» новини.

(Перегляд і аналіз відео)

Медіагігієна: 6 порад про здоровий спосіб інформаційного життя (покликання у таблиці)

Демонстрація слайду- обговорення

1. Не забувайте про офіційні канали.

Прес-служби офіційних/державних організації, агенції та інституції постійно працюють над перевіркою фактів, моніторингом ситуації тощо. Вони несуть відповідальність за те, що пишуть. Чому ігнорування офіційних каналів набуло таких масштабів – відверто кажучи, велика загадка.

2. Час.

Поважайте час. Беріть паузу. Більшість фейків розрахована на миттєву емоційну реакцію тут і зараз. Тому навіть декілька годин на усвідомлення та перевірку кардинально змінять вашу думку про якусь подію. Наприклад, один американський письменник бере триденну паузу між новиною та реакцією на неї. Погодьтеся, що у більшості випадків навіть за три дні нічого не зміниться.

3. Інформування про подію та аналіз цієї події – це різні жанри.

Інформаційні агенції інформують, щотижневики аналізують, окремі видання на кшталт «The New Yorker» влітають подію у широкий культурний контекст. Деякі видання мають певний ідеологічний ухил, і це теж варто брати до уваги. Як працює велика світова індустрія ідей та уявлень – це окрема цікава тема.

4. Альтернативні джерела.

У когось це просте правило трьох джерел, у когось все значно складніше. Порівняйте, слухайте інші точки зору. Надзвичайно чудово, коли є можливість ознайомитися з інтерпретацією події від багатьох міжнародних важковаговиків: «Frankfurter Allgemeine Zeitung», «Le Monde» або «Asahi Shimbun». Але, очевидно, це вже інший рівень інвестицій зусиль та ресурсів.

5. Розширюйте власну мережу знань.

Вона складається не тільки з інформаційних ресурсів. Це насамперед люди: теоретики й практики, професіонали й не дуже. Що більша та розмаїтіша мережа знань, то швидше й ближче ви зможете наблизитися до того, що можна назвати «правдою». Розбудова мережі знань – це потужна інвестиція в соціальний капітал. А, як відомо з досліджень, – що більший ваш соціальний капітал, то цікавіше і довше ваше життя.

6. Last but not least.

Освіта. Якісна добра освіта заощадить багато часу. Широкий світогляд допоможе вам відчувати себе значно впевненіше посеред будь-якого інформаційного шторму. І наостанок. Як сказала одна поважна людина: дочитувати тексти до кінця – це новий гуманізм. Шукайте достойні тексти і дочитуйте до кінця.

Крок третій захисту від інфодемії: медіаіmunітет.

ПОНЯТТЯ:

Медіаіmunітет особистості робить її здатною протистояти агресивному медіасередовищу і деструктивним медіаінформаційним впливам, забезпечує психологічне благополуччя при споживанні медіапродукції, що передбачає медіаобізнаність, уміння обирати потрібну інформацію, оминати інформаційне «сміття», захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів.

Коуч: Ми навчилися визначати, що є дійсно токсичним контентом, як працювати з великим об'ємом корисної інформації, але це треба закріпити. У нас має сформуватися медіаіmunітет.

Демонструється токсичний контент (залежить від того, що на час проведення тренінгу буде викликати у більшості негативне сприйняття) і відпрацьовуються навички ігнорування, пошуку позитивних сторін, ресурсів, тощо.

Визначення учасника, який краще всіх захищений

**від шкідливих «бацил» чужої істерики та власника щеплення
вітамінізованим комплексом критичного мислення**

1. Демонструється інформаційний ролик (сайт, платформа) з великою кількістю пропозицій (залежить від того, що на час проведення тренінгу буде актуальним).

2. Учасники тренінгу розподіляються на дві команди й на швидкість класифікують і сортують контент, відрізняючи потрібну та правдиву інформацію від «сміття».

3. Визначають час роботи з важливим контентом, який учасники відібрали.

ІІІ. Мозковий штурм: складаємо алгоритм протидії та захисту від інфодемії (учасники поділяються на два кола, складають алгоритм та презентують його).

**«Як жити в умовах інфодемії» або
«Як одягнути захисні маски на мозок?»**

Робоча таблиця

<i>Поняття</i>	<i>Кроки протидії. Перша допомога при психологічному стані тривожності, що викликана інфодемією.</i>	<i>Алгоритм дій щодо профілактики інфодемії</i>	<i>Медіагігієна: 6 порад про здоровий спосіб інформаційного життя</i>
Інфодемія –			
Токсична інформація –			
Інформація, що сприймається як токсична –			

Медіагігієна –			
Медіаіунітет –			
Інформаційні фільтри –			

IV. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Драшкаба О. Як захистити себе від шкідливих бацил чужої істерики і зробити щепленні вітамінізованим комплексом критичного мислення [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://uchoose.info/mediagigiyena>.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontsepsiya vprova dzhennya mediaosviti v ukraini nova redaktsiya/>.
3. Концепція нової української школи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. Кошман С. Медіагігієна: 6 порад про здоровий спосіб інформаційного життя [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://credo.pro/2018/10/220737>.
5. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: навчально-методичний посібник / За ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. - К. : Міленіум, 2010. - 440 с.
6. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л. – К.: АУП, ЦВП, 2011. – 58 с.
7. Найдьонова Л.А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу / Л.А. Найдьонова // Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 244 с.

*Фірсіна Світлана, учитель інформатики
Ольшанського закладу загальної середньої
освіти I–III ступенів Ольшанської
територіальної громади Миколаївської
області*

Тема	«Гаджет заборонити не можна дозволити» з курсу за вибором «Медіаграмотність»
Категорія учасників	Учні 10-го класу
Мета	<ul style="list-style-type: none"> - залучити учнів до вивчення позитивних та негативних факторів активного використання мобільних телефонів; - вчити аналізувати взаємозв'язок використання гаджетів та ризиків і порушень психічного здоров'я; - сприяти формуванню в учнів відповідальності за свої вчинки, становленню їх активної життєвої позиції; - сприяти свідомому дотриманню правил безпечного використання гаджетів, вміння раціонально планувати та ефективно використовувати власний час взаємодії з медіа.
Які навички/компетентності розвиває	<ul style="list-style-type: none"> - Формування в учнів системи знань щодо особливостей побудови стосунків за допомогою медіа, соціальних мереж, інших можливостей медіа в сучасному світі; - формування в учнів особистої аудіовізуальної медіакультури як розвитку здатності практично застосовувати знання та вміння взаємодіяти з аудіовізуальними творами в будь-яких медіа й у спілкуванні загалом.
Дидактичний, роздатковий, допоміжний матеріал	<ul style="list-style-type: none"> - інтерактивна дошка inboard; - презентація до уроку;

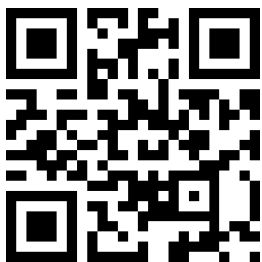
	<ul style="list-style-type: none"> - конспект уроку; - різнокольорові стікери; - аркуш для стікерів «Гаджети за і проти»; - фільм «Історія двох пар»; - аркуш для створення правил «Гаджет дієта»; - дошка Padlet «Життя без гаджета»; - аркуші, що містять покликання на дошку Padlet
Орієнтовний час тренінгу/заняття	45 хв
Медіаконтент, який використовується під час заняття (назви відео або інших матеріалів)	<ul style="list-style-type: none"> - Картина «Зомбі-апокаліпсис уже давно наступил!» (автор невідомий) https://cutt.ly/tTDikz5 - фільм «Історія двох пар»; - Вислови, прислів'я про мобільний телефон; - Дошка Padlet «Життя без гаджета»

ПЛАН

1. Організаційний момент.
2. Оголошення теми уроку.
3. Мотивацій навчальної діяльності.
4. Аналізуємо картину.
5. Вправа «Гаджет за і проти».
6. Перегляд фільму «Історія двох пар».
7. Досвід інших країн.
8. Вправа «Гаджет дієта».
9. Творче завдання. Створення постера «Життя без гаджета» за допомогою дошки Padlet.
10. Рефлексія.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Організаційний момент

Вправа «Добрі побажання». Кожен учень повертається до свого сусіда, бажає йому хорошого настрою та успіху на уроці.

II. Оголошення теми уроку (слайд 1) (презентація та матеріали за покликанням <https://bit.ly/3qbxih9> та за QR-кодом. Сьогодні ми спробуємо визначитись, як прочитати «Гаджет заборонити, не можна дозволити» або «Гаджет заборонити не можна, дозволити».

III. Мотивацій навчальної діяльності (слайд 2)

Чому ми звертаємось до цієї теми? Більше половини населення Землі користується послугами мобільного зв'язку. Телефонний зв'язок – один із найпоширеніших видів зв'язку.

Інфографіка (слайд 3).

Сучасні технології кардинально змінили спосіб життя людей, а підростаюче покоління вже зовсім не схоже на попереднє: підлітки майже не гуляють на вулиці, не збираються великими компаніями на лавочках у дворах, не читають книги. Звичайно, не можна стверджувати, що спілкування повністю пішло з життя підлітків, але його стало набагато менше. Зараз мобільний телефон – більше іграшка для дітей, особливо середнього і молодшого шкільного віку.

IV. Аналізуємо картину (слайд 4)

1. Дайте назву цієї картини.
2. Автор назвав її «Зомби-апокаліпсис уже давно наступил!». Хто такі зомбі? (Очікувана відповідь: Зомбі – це колишні люди позбавлені своєї волі і повністю програмовані ззовні).
3. Що таке апокаліпсис?
4. Чи згодні ви з авторською назвою картини?
5. Чи є у молоді проблема у використанні гаджетів? Чи така вона серйозна, як про неї говорять?

V. Вправа «Гаджет за і проти».

- Учні об'єднуються у 2 групи («плюс», «мінус»). Завдання:
- команда «плюс»: знаходить приклади позитивного у використанні гаджетів, записує на стікер і розміщує на аркуш «Гаджети за і проти».
  - команда «мінус»: відшукує негатив у цих самих прикладах, теж записує на стікер і розміщує на цьому аркуші.

Очікувані відповіді:

Плюс	Мінус
Зручно спілкуватися з ким завгодно, можна писати швидкі повідомлення в реальному часі.	У живому діалозі ми майже 90% інформації доносимо до співрозмовника через жести, міміку, рухи – невербальні знаки, які часом «говорять» більше, ніж вимовлені слова. Тому втрачається здатність розпізнавати невербальні знаки, які становлять основну частину живого спілкування. Страждає розуміння між людьми.
Дають доступ до величезної кількості інформації	Щоденно заповнюють голову <i>непотрібною та навіть шкідливою інформацією.</i> Приводить до втоми.
Увесь світ в телефоні, ще більше світу в планшеті, а в ноутбучі цілий Всесвіт	Так навіщо кудись виходити, якщо все є в твоїй кімнаті? Живе спілкування замінюється мережевим. Діти часто занурені в свої думки і емоції. Волять висловитися на своєму блозі, а не батькам або друзям. А тому багато часу проводять на самоті. Розвиваються почуття самотності і лінькуватість. Зниження фізичної активності.
Інформація в мережі міститься найрізноманітніша	Є багато корисних баз знань, а є і відверто шкідливі ресурси. Юні і недосвідчені користувачі некритично сприймають інформацію, що приходить ззовні. Підвищується схильність до впливу
Гаджет – один із способів зайняти себе під час нудної подорожі, наприклад, в маршрутці чи поїзді та навіть на пляжі під час літнього відпочинку.	Люди стають дедалі більш залежними від своїх смартфонів. Позбавляються прагнення до живого спілкування.

Підсумок: У людини під рукою універсальний помічник – гаджет, що ще потрібно? Телефон, під'єднаний до мережі Інтернет, дає своєму власнику цілий спектр можливостей, і це означає, що тепер не потрібно

їхати до знайомого в інший кінець міста, щоб поспілкуватися; не обов'язково йти у бібліотеку, аби почитати цікаву книгу; не варто з нетерпінням чекати вечора, щоб подивитися улюблений серіал – усе це і більше у вашому телефоні.

Водночас неконтрольоване користування гаджетами містить багато небезпек для психічного та фізичного здоров'я користувачів.

Тобто, проблема все ж таки є.

Інфографіка «Phone – Life Balance» (слайд 6).

VI. Перегляд фільму «Історія двох пар» (слайд 7).

1. Чи змінилось ваше ставлення до цієї проблеми?
2. Чи знаєте ви, як вирішується проблема з гаджетами в інших країнах?

VII. Досвід інших країн у вирішенні проблем з гаджетами (слайди 8–10).

Учні у **Франції** більше не зможуть використовувати смартфони в школі, причому не лише під час занять, як це було останні 8 років, але також і під час перерв або обіду. Новий закон стосується учнів до 15 років – їхні телефони мають бути повністю вимкненими в разі, якщо їх все ж принесли до школи.

У **Австрії** ще в 2005 році медична асоціація опублікувала рекомендацію: якщо людині, ще не має 16 років, то вона не має права зовсім користуватись мобільним телефоном.

У **Англії** кожна школа отримала письмову вимогу від уряду заборонити користуватись учням мобільними телефонами в школі.

Також обмеження у використанні пристроїв, підключених до інтернету, діють у **Греції, Канаді** та деяких **штатах США**.

В **Україні** діяла заборона на користування смартфонами з 2007 року, але у 2014 році Міносвіти її скасувало, нині рішення про те, чи можна користуватись гаджетами мають ухвалювати вчителі.

У січні 2020 року зареєстровано проєкт Закону України № 2792 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони використання мобільних телефонів та інших пристроїв, що мають підключення до інтернету, та не створення перешкод для отримання освіти іншими здобувачами освіти». Проєкт передбачає можливість використання гаджетів в школі, та основним меседжем слід вважати саме обмеження, а не заборону використання електронних пристроїв. Тобто використано принцип: Гаджет заборонити, не можна дозволити. А чи є інший підхід до розв'язання цієї проблеми?

Так. Кожен може навчитись контролювати свою роботу з гаджетами.

VIII. Вправа «Гаджет дієта» (слайд 11–13)

Учні в групах обговорюють правила, записують їх на стікер і розміщують на дошці.

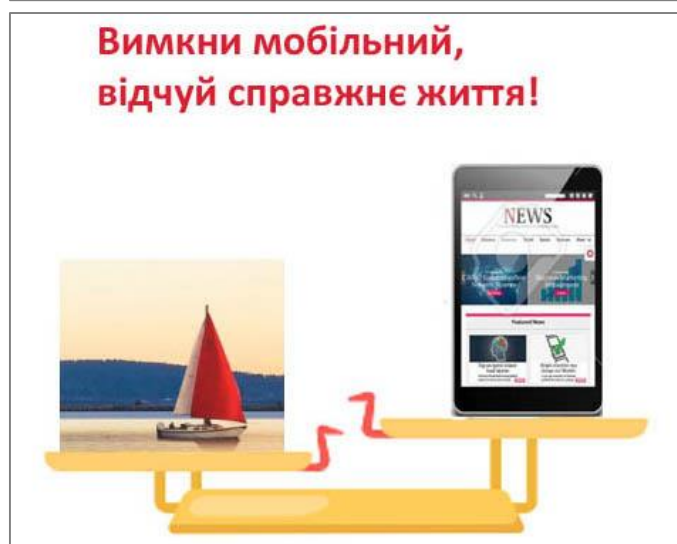
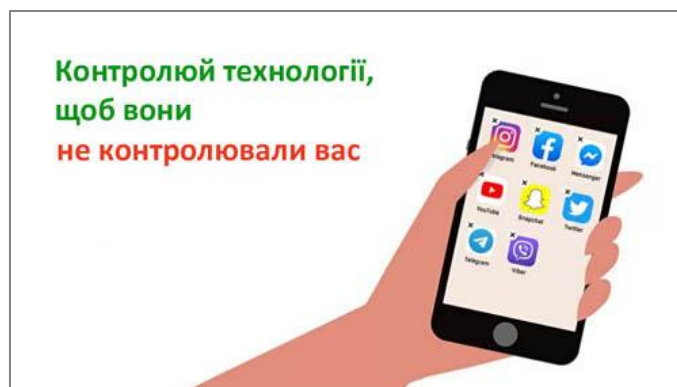
Очікувані відповіді:

1. Не користуйтеся мобільним зв'язком під час навчальних занять;
2. Не грайте в ігри перед сном.
3. Вимикайте мобільні телефони там де є застереження «Будь ласка, вимкніть мобільний телефон» (у медичних закладах, з установах з великою кількістю радіоапаратури).
4. Треба переводити свій мобільний телефон у режим «без звуку» у театрах, музеях, кінотеатрах, на виставках.
5. Обирайте такі рінгтони, які приємні вам і водночас не будуть турбувати оточуючих.
6. Установіть мінімальну гучність сигналу мобільного телефону, коли ви відпочиваєте разом з іншими людьми.
7. У громадських місцях намагайтеся розмовляти по мобільному телефону максимально тихо та коротко.
8. Не телефонуйте на мобільний до 9 годин ранку і після 22 години вечора – ваш абонент і члени його родини можуть відпочивати, і ваш дзвінок може бути недоречним.
9. Користуючись навушниками, встановлюйте мінімальну гучність, щоб чути зовнішні звуки.
10. Не використовуйте чужі мобільні телефони.
11. Не повідомляйте номери телефонів третім особам без згоди їх власників.
12. Фотографуючи чи знімаючи відео на свій мобільний телефон поважайте приватне життя інших людей.

X. Творче завдання. Створити постер за допомогою дошки Padlet «Життя без гаджета» (слайд 14)

Попередня робота: учням було запропоновано вдома знайти вислів або прислів'я про мобільний телефон або придумати самим, записати його у графічному редакторі і доповнити малюнком. Розмістити роботу на своєму Google–диску або сфотографувати на мобільний телефон.

Можна навести приклади таких робіт, якщо це потрібно для учнів вашого класу:

На уроці: за наданим покликанням учні розміщують свої роботи на дошці Padlet «Життя без гаджета» за допомогою телефону або комп'ютера. На інтерактивній дошці висвітлюються результати роботи учнів. Відбувається обговорення результатів.

XI. Рефлексія (слайд 15)

1. Який з висловів на дошці вам найбільше сподобався?
2. Чи візьмете ви цей вислів як приклад своєї поведінки?

Навіть, якщо електронні пристрої невід'ємні атрибути життя, пам'ятайте, що вони повинні лише доповнювати його, а не замінити.

Вибір за Вами. Бережіть здоров'я!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Не потони в інформаційному дощі»: навчання медіаграмотності громадян: посібник для тренерів. – [К., 2016]. – 200 с.
2. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. – 100 с.
3. Дитяча залежність від гаджетів: що не можна робити батькам [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://smartkids.org.ua/knowledge base/ditiachia zalezhnist vid gadzhetiv>.
4. «Цифровий героїн»: як гаджети перетворюють дітей на психотичних наркоманів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mizky.com/article/194/negative-impact-of-gadgets-on-children>.
5. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya vprovad zhennya mediaosviti v ukraini nova redaktsiya/>.

Чернявська Олена, заступник директора з навчально-виховної роботи Першої української гімназії імені М. Аркаса Миколаївської міської ради

Тема	«Академічна доброчесність у сучасній школі»
Категорія учасників	Учні 10-го класу
Мета	– визначити сутність академічної доброчесності; – ознайомитися з нормативною базою; – розкрити загальні положення, принципи, умови дотримання, обґрунтувати принцип академічної доброчесності під час виконання письмових робіт.
Які навички/компетентності розвиває	навчально-пізнавальну, інформаційну, комунікативну, соціально-трудова компетентності (за А. Хуторським)
Дидактичний, роздатковий, допоміжний матеріал	мультимедійна презентація, ксерокопії документів, папір А-1, А-2, А-4, кольоровий папір, ножиці, клей, кольорові олівці, фломастери
Медіаконтент, який використовується під час заняття (назви відео або інших матеріалів)	https://www.skeptic.in.ua/bulletin/ https://zakon.rada.gov.ua/go/3792-12 https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19 http://www.arkasgymn1.com.ua/ https://www.academicintegrity.org/wp-content/uploads/2019/04/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf

ПЛАН

1. **Блок 1.** Знайомство з нормативно-правовою базою.
2. **Блок 2.** Загальні положення, принципи, умови дотримання академічної доброчесності.
3. **Блок 3.** Академічна доброчесність під час виконання письмових робіт.
4. Практичне завдання – укладання пам’ятки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вступне слово. Проблема академічної доброчесності сьогодні є надзвичайно актуальною у світі. Це обумовлено багатьма причинами. У 2012 році Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, університет Клеменс у Південній Кароліні (США) розробив документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності».

Новий Закон України «Про освіту» вважає цей принцип одним із провідних в освіті. У ст. 42 Закону України «Про освіту» зазначено, що «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових(творчих) досягнень» [4].

Сьогодні ми маємо визначити сутність академічної доброчесності, познайомитися з нормативною базою, розкрити загальні положення, принципи, умови дотримання, обґрунтувати принцип академічної доброчесності під час виконання письмових робіт учителями та здобувачами освіти.

1. Знайомство з нормативно-правовою базою

Завдання 1. Визначити основні положення нормативного документа і скласти асоціативний «Кущ понять». Результат роботи оформити на ватмані, розташувати на інтерактивній дошці та представити аудиторії. **10 хв.**

Робота в групах:

I група – [1]

II група – [3]

III група – [4]

IV група – [6]

V група – [7]

2. Загальні положення, принципи, умови дотримання академічної доброчесності.

Поняття «академічна доброчесність» достатньо широке, стосується не лише внутрішньої культури людини, а й загальної культури закладу освіти. Американські вчені виділяють шість ключових цінностей

(принципів), які вважають фундаментальними. Це **чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, сміливість** [7].

Кожна група отримує слово, написане на аркуші паперу.

Завдання 2. Поясніть лексичне значення слова, як воно стосується поняття «академічна доброчесність» **7 хв.**

Слід додати, що науковці відзначають, що проблема академічної доброчесності включає в себе **протидію корупції, боротьбу з плагіатом, доброчесність в оцінюванні.... А що ще? («Відкритий мікрофон»)** **3 хв.**

Для вчителів, як активних учасників освітнього процесу, найважливішою є проблема дотримання правил академічної доброчесності під час написання методичних розробок, статей і оцінювання здобувачів освіти, яким доводиться писати творчі роботи, реферати, науково-дослідницькі роботи тощо. Пропоную вам, шановні колеги, обрати малюнок-символ, якому ви, на ваш погляд, відповідаєте найбільше (розгорнута книга і мудра сова). Отже, для виконання завдання наступної частини нашого заняття нам потрібно створити дві групи: 1. «Розгорнута книга» – учні, 2. «Мудра сова» – учителі.

3 Академічна доброчесність під час виконання письмових робіт
Завдання 3.

1. Що ж передбачає дотримання академічної доброчесності?

1 група – учнями;

2 група – педагогічними працівниками;

Кожна група створює аплікацію «Дерево знань»

2. Які, на вашу думку, явища є порушенням академічної доброчесності?

На «Дереві знань» розташовуємо жучків-шкідників (плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, академічний саботаж, необ'єктивне оцінювання). Коротко пояснюємо значення слів (явищ).
10 хв.

Найбільша проблема під час виконання письмових завдань – плагіат

Плагіат – це привласнення авторства на чужий твір або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без покликання на автора [2].

Як уникнути плагіату? («Відкритий мікрофон») **5 хв.**

А що не є плагіатом? («Відкритий мікрофон») **5 хв.**

Складаємо діаграму «Подвійне коло».

Завдання 4. Складіть пам'ятку для вчителів (група «Мудра сова» і учнів (група «Розгорнута книга»)

«Як уникнути порушення принципів академічної доброчесності в школі?»

Кожна група презентує свою роботу.

Узагальнену пам'ятку маємо розташувати на сайті гімназії.

Завдання 5. Запропонуйте учням змодельувати ситуацію, коли їхній авторський творчий доробок хтось видав за свій. Після цього, порефлексуйте, відповівши на питання:

- Які емоції, думки виникли при цьому?
- Які наслідки можуть очікути людину, яка зплагіювала в майбутньому?
- Які переваги над іншими маєтиму людина, яка в навчанні/роботі не порушує академічну доброчесність?

ВАЖЛИВО!

«За порушення академічної доброчесності **педагогічні**, науково-педагогічні та наукові **працівники** закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- *відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;*
- *позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;*
- *відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;*
- *позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.*

За порушення академічної доброчесності **здобувачі освіти** можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- *повторне проходження оцінювання;*
- *повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми» [3].*

Тож дбаймо про Честь, Повагу і Відповідальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність: інформаційний бюлетень [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.skeptic.in.ua/bulletin/>.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, С. 977.
3. Академічна доброчесність учасників освітнього процесу / О. Є. Гречаник // Управління школою. - 2020. - № 7/9. - С. 24–33.
4. Закон України «Про авторське право і суміжні права» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3792-12>
5. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
6. Шліхта І. Виховуємо академічну доброчесність в школі: методичні вказівки для вчителів / І. Шліхта, Н. Шліхта. – Київ, 2019. – 81 с. – (SAIUP).
7. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу першої української гімназії імені Миколи Аркаса Миколаївської міської ради Миколаївської області [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ly/3BMFFFn>.
8. Фундаментальні цінності академічної доброчесності (переклад із англійської) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ly/3l3s1rK>.

*Шука Наталія, провідний бібліограф
Миколаївської обласної бібліотеки для
дітей ім. В. О. Лягіна*

Тема	«Медіачитач і свідомість. Як уникнути маніпулювання свідомістю»
Категорія учасників	Діти старшого шкільного віку
Мета	Навчити підлітків, як захиститися від різних видів маніпуляцій в мережі Інтернет
Які навички/компетентності розвиває	Дає можливість познайомитися з законами сприйняття інформації; дає визначення поняттям «маніпуляція та її види»; розглядає способи захисту підлітка від інформаційного маніпулювання;
Дидактичний, роздатковий, допоміжний матеріал	листи А4 (залежно від кількості команд), ручки, олівці маркери, газетні вирізки;
Орієнтовний час тренінгу/заняття	45 хв

План

1. Блок 1 «Маніпуляція».
2. Блок 2 «Сприйняття інформації».
3. Блок 3 «Захист».
4. Творче завдання.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Усвідомлюємо ми це чи ні, але наша поведінка завжди перебуває під впливом інших людей. У зв'язку із цим цілком закономірно постає питання, як окремій особистості можна якщо не повністю убезпечити себе від небажаного впливу, то хоча б звести його до мінімуму й таким

чином утримати ситуацію взаємодії з опонентом під своїм контролем. Виявляється, зробити це не тільки можливо, а й необхідно.

Отже, якщо ми хочемо, щоб до нас ставилися не як до засобу досягнення своїх цілей, якщо хочемо захистити себе від небажаного впливу, то мусимо

добре вивчити свого потенційного ворога, під якими масками він би не ховався, знати його доктрину, тактику та зброю, які можуть бути застосовані проти нас.

Маніпуляція – це не насилля, а спокуса; її сила й найбільша небезпека для людини найчастіше виявляється в підступності. Зрештою, маніпуляція тому і стає можливою, що людина, на яку вона скерована, виступає як співавтор, співучасник маніпулятора, оскільки в її свідомості є місце для іншого, відкритість йому, спокусливе бажання та готовність зустрітися з іншим голосом і почути його

Слово «Маніпуляція» походить від латинського «manus» – рука і «rie» – наповнювати. Це слово тлумачать як акт впливу на людей, або приховане керування ними. Слово «пропаганда» походить від латинського proaganda (яка підлягає поширенню, від лат. proago – поширюю) – форма комунікації, спрямована на поширення фактів, аргументів, чуток та інших відомостей для впливу на суспільну думку на користь певної спільної справи чи громадської позиції. Пропаганда зазвичай повторюється та розповсюджується через різні масмедіа.

Щоб наочно пояснити, що таке маніпуляція, наведемо дуже відомий приклад. Хтось запитує у нас дорогу до Києва, а ми його, обманюючи, спрямовуємо на Полтаву – це тільки обман. Маніпуляція буде тоді, коли той, інший, збирався йти до Києва, а ми зробили так, щоб він захотів іти до Полтави. Маніпуляція – це психологічний вплив, який не лише спонукає людину чинити те, чого хочуть інші, він змушує її прагнути це зробити. Тоді стає зрозумілою доволі неприємна суть справи. Будь-яка маніпуляція свідомістю – взаємодія. Жертвою маніпуляції людина може стати тільки в тому разі, коли вона її співавтор, співучасник. Лише коли людина під впливом одержаних сигналів перебудовує свій світогляд, думку, настрій, мету і починає діяти за новою програмою, тоді маніпуляція відбулася.

Люди, які вважають себе невразливими до маніпулятивних технологій, найбільш часто потрапляють «на гачок» маніпуляції у медіасередовищі. Але, скоріше, правильно було б сказати: якщо ви

думаєте, що вами не маніпулюють, ви – у руках професіонала. Які ж існують способи маніпулювання інформацією? Дізнаємось далі.

СПОСОБИ МАНІПУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ

Інформаційне перевантаження. Надається дуже багато інформації, основну частину якої становлять абстрактні міркування, непотрібні подробиці та інше «сміття». У результаті неможливо розібратися у справжній суті проблеми.

Дозування інформації. Повідомляється частина відомостей, а інші ретельно приховуються. Це призводить до того, що картина реальності спотворюється в той чи інший бік, або взагалі стає незрозумілою.

Більша неправда. Цей метод заснований на принципі: чим неправдоподібнішою є інформація, тим скоріше в неї повірять, головне – подавати її максимально серйозно.

Змішування інформації. Змішування справжніх фактів з усілякими припущеннями, допущеннями, гіпотезами, чутками. У результаті стає неможливо відрізнити правду від вигадки.

Затягування часу. Цей спосіб зводиться до того, щоб під різними приводами відкладати оприлюднення справді важливих відомостей до того моменту, коли буде вже пізно щось змінити.

Поворотний удар. Вигадана (вигідна для себе) версія тих або інших подій поширюється через нейтральних, підставних осіб.

Своєчасна неправда. Спосіб полягає в повідомленні абсолютно брехливої, але надзвичайно очікуваної в цей момент («гарячої») інформації. Чим більше зміст повідомлення відповідає настроям об'єкта, тим ефективніший його результат.

Всі ці способи можуть застосовуватися до людини в будь-який момент, адже ми з вами постійно знаходимось у пошуках інформації, проте є ще один важливий момент, адже люди по-різному сприймають інформацію.

Існують специфічні закони сприйняття інформації, якими вміло маніпулюють. У розпорядженні людини є кілька таких способів. Вони визначаються п'ятьма органами чуття: зором, слухом, дотиком, смаком і нюхом. У зв'язку з цим існує певна класифікація інформації за способом сприйняття:

- візуальна;
- звукова;
- тактильна;

- смакова;
- нюхова.

Візуальна інформація сприймається за допомогою зору. Завдяки очам до мозку людини надходять різні зорові образи, які потім там обробляються. Слух необхідний для сприйняття інформації, що надходить через певні звуки (мови, шумів, музики, сигналів). Органи дотику відповідальні за можливість сприйняття тактильної інформації.

Рецептори, розташовані на шкірі, дозволяють оцінити температуру досліджуваного об'єкта, тип його поверхні, форму. Смакова інформація надходить у мозок від рецепторів на язичку і перетворюється в сигнал, за яким людина розуміє, який це продукт: кислий, солодкий, гіркий або солоний. Нюх також допомагає нам у пізнанні навколишнього світу, дозволяючи розрізняти та ідентифікувати всілякі запахи. Головну роль у сприйнятті інформації відіграє зір. На нього припадає близько 90% отриманих знань.

Завдяки нашим органам чуття, ми аналізуємо отримані відомості, маємо уявлення про них. Крім цього, ми спираємося на минулий особистісний досвід і знання, які вже у нас є. Збираючи все це в одне ціле, ми отримуємо повний спектр інформації про який-небудь предмет або людину.

Методи сприйняття інформації базуються на процесах, які пов'язані з психікою людини:

- Мислення. Коли людина з чимось знайомиться, вона згадує те, що вже знає.
- Комунікація. Людина може назвати що-небудь.
- Емоції. На різні явища людина реагує по-різному.
- Воля. Людина може організувати сприйняття.

А яким же чином ми сприймаємо інформацію зі Всесвітньої мережі?

Яким чином, використовують специфічні особливості сприйняття інформації, при створенні сайтів? Пропоную перевірити це на практиці. Для цього нам необхідно розділитися на команди.

Практичне завдання «Найкращий сайт для...» (10 хвилин)

Кожна команда на великому аркуші паперу має графічно створити сайт для певної категорії громадян, застосовуючи маніпуляції і особливості сприйняття інформації.

Створюємо сайти для: геймерів; новинний; книжкового видавництва; шкільний.

В епоху онлайн-медіа маніпулювати масами стало легше. Щоб розмістити приховану рекламу, маніпуляцію в газеті чи на телевізійному каналі, достатньо бути його власником або завербувати журналіста, який там працює. В інтернеті цього робити не потрібно, бо інформація поширюється багатьма каналами одночасно.

Будь-яка людина може створити сайт, блог, youtube-канал чи медіа, заточені під окрему групу.

Журналісти можуть дотримуватись стандартів, подавати достовірну інформацію, але зловживати її повторенням у різних матеріалах. Адже існує велика ймовірність того, що людина більше віритиме тому, що їй повторюватимуть постійно, ніж у те, що вона почує один раз. Сучасні медіа те і роблять, що створюють ілюзію багатоканальності та дискусії навколо якогось повідомлення.

Те саме стосується емоційних заголовків. Журналісти бідкаються, що через чесні заголовки падає клікабельність. ЗМІ не можуть себе окупити, платити працівникам, а отже досягти успіху на онлайн-ринку. Це дивно, адже українські реалії багаті на новини, досить було б чесно і професійно про них говорити. Важко передбачити, де закінчується гра слів, а де починається маніпуляція. Ця межа розмивається.

Ми вже пересвідчилися, що впливати на людину не складно. Пропонуємо потренуватися і перевірити, чи важко у людини викликати емоцію.

Практичне завдання «Маніпуляційна розминка» (5 хвилин)

Ваше завдання: викликати у іншої людини певну емоцію, причому непомітно для нього.

Учасники об'єднуються у 3 групи. Кожна група обирає цільову персону з іншої команди і має викликати певну емоцію, яка буде написана ведучим на аркуші кожної команди.

(Очікуваний результат: мета маніпулятора – обов'язково добитися свого).

Варіант 1. Викликати жалість.

Варіант 2. Викликати цікавість, бажання розпитувати.

Варіант 3. Викликати нудьгу.

Варіант 4. Викликати почуття самовдоволення у цільової персони.

Чи важко було викликати задану емоцію? Чи вдалося протистояти маніпуляції і розпізнати мету впливу?

Як захистити себе від маніпуляції?

1) Найкраща зброя проти маніпуляції – це усунення того фактору, на якому намагаються зіграти. Проте, в даному випадку людина повинна зрозуміти, що нею маніпулюють, домагаючись чогось свого.

2) Не піддавайтеся на емоції, які намагається викликати у вас маніпулятор. Найчастіше люди оперують вашим почуттям провини, невпевненості у собі, або боязні здаватися поганим в очах інших. Але це все лише стимули, які повинні вас змусити щось зробити. Тому не дозволяйте своїм емоціям керувати вами, намагайтеся підтримувати внутрішній баланс і почувати себе спокійно. При цьому ведіть розмову, ґрунтуючись лише на фактах, а не на емоціях, які ви повинні чомусь відчувати. Говоріть лише по справі, повністю виключаючи будь-який вид емоцій.

3) Не переходьте на особистості. Одним із способів маніпуляції іншими є метод, коли людину виводять з рівноваги, про яку йшлося в попередньому пункті. Тобто, у вас намагаються викликати цілий ряд емоцій і почуттів, які б ви не змогли контролювати. Це виходить завдяки тому, що інша людина починає вас в чомусь звинувачувати, критикувати, принижувати, або ображати. У вас намагаються викликати у відповідь почуття (агресію), щоб ви перейшли на емоційний діалог: «Я? А ось ти...». Тут вмикаються емоції і не враховуються факти, через що вами легше маніпулювати і підштовхувати до того, чого від вас хочуть.

4) Пам'ятайте про власні переконання, бажання та цілі, до яких ви прагнете. Дуже легко маніпулювати людиною, яка не знає, чого хоче і як ставиться до того чи іншого явища. Тоді маніпулятору залишається задати «жертві» напрям, в якому йому слід йти, щоб отримати довгоочікувану вигоду. Тому, щоб не піддаватися на маніпуляції, ви повинні чітко і ясно розуміти, чого хочете, які цілі переслідуєте, а також у чому ви впевнені на всі 100%. Тоді будь-яка маніпуляція буде вами помічена, так як вона буде суперечити вашим цілям або переконанням. І поки ви впевнені в тому, що ваші цілі правильні, а життя повністю вас задовольняє, вами складно маніпулювати.

Людина навіть не зауважує, як стає олов'яним солдатиком в інформаційних іграх (або війнах): ідеологічних, політичних, фінансово-економічних, релігійних.

Територіальний розподіл у масштабах планети давно відбувся. Зі сферами економічного впливу теж усе більш-менш з'ясовано. Але боротьба і протистояння не зникли, вони більше змістилися в інформаційний простір, де відбувається своєрідна «війна за душі». За

душі представників електорату воюють політики, за душі споживачів – товаровиробники, душі «фанів» необхідні шоуменам, душами «фанатів» заволодівають новоявлені месії та пророки. Список можна продовжувати.

Цих різноманітних «ловців душ» так багато, що для середньостатистичного громадянина майже неймовірно залишитися не пійманим, не залученим у їхні хитроплетені інформаційні мережі. Середньостатистичний громадянин не володіє досвідом протистояння інформаційним атакам – у попередніх поколіннях не було потреби напрацьовувати такий досвід. Відповідно, і передати його «від покоління до покоління» не вдається, а сформувати самостійно протягом невеликого власного життя – не в кожного виходить. Залишається варіант спеціального навчання.

Сучасні психологи напрацьовували багато технологій психологічного впливу. Зазвичай, їх активно вивчають і освоюють ті, хто збирається впливати. Знову ті ж політики, рекламисти й піарники, представники мас-медіа та працівники сфери обслуговування. Технології психологічного впливу – їхній «виробничий інструментарій».

А хто зацікавлений у нейтралізації деструктивного психологічного впливу, в профілактиці психологічної маніпуляції та контролю свідомості? Відповідь на це запитання – у відомому вислові: порятунок потопельників – справа рук самих потопельників. Лише людина, яка претендує на горде звання «вільного громадянина», буде досить вмотивована до складної і напруженої роботи з «очищення власних мізків», на навчання способів роботи з інформацією. Кожен підліток має пам'ятати, мало знати методи маніпуляцій, необхідно змушувати мозок працювати. Це основний фактор, що допоможе уникати маніпуляцій не лише в мережі, але й у звичайному житті.

Як зберегти здатність мозку мислити:

Читайте художню літературу. Постійний потік інформації хаотичний і безсистемний, ми в ньому губимося і втрачаємо здатність аналізувати. Натомість хороша художня книжка – це тривалий, розлогий і цікавий сюжет. Вона змальовує події, які пов'язані між собою й розвиваються в часі. Читаючи сторінку за сторінкою, ваш мозок отримує цілісну, логічну картинку. Так він відпочиває від стресу і знову вчиться мислити синтетично.

Дотримуйтеся мінімальної інформаційної гігієни. Гігієна – це чистота тіла. Інформаційна гігієна – чистота свідомості. Ви не любите брати в руки брудні речі, правда? Так само намагайтеся вберегти себе від

зайвої, непотрібної інформації. Обмежте інтернет-серфінг, який іноді для нас – просто спосіб відволіктися на хвилину від роботи, чи написання твору. Вимикайте звук на телевізорі, коли йде реклама. Ці прості звички звільнять ваш мозок від величезного масиву даних, які йому точно не потрібні.

Цікавтеся гуманітарними дисциплінами. Тепер можна знайти літературу, в якій у легкій, доступній формі вам розкажуть про те, як працює політична система, фінансова сфера тощо. Знаючи основи, ви легше сприйматимете (й розумітимете) новини зі світу політики й економіки – а саме з них складається основна маса новин. Приділіть увагу історії: вона показує, як речі змінюються в часі, як нинішні події пов'язані з минулим – в інформаційному хаосі ми давно втратили відчуття причин і наслідків, а це вміння дуже важливе. І тут ідеться не так про знання історії, як про збереження вашої здатності ці причинно-наслідкові зв'язки виявляти й надавати сигнали тривоги, якщо маніпулятори намагаються порушити їх і переконати вас у своїй правді.

Спілкуйтеся офлайн. Живе спілкування – це теж тренування синтетичного мислення. Ми дедалі більше звикаємо користуватися тільки текстом і «смайликами», які умовно позначають емоції. Психологи ж кажуть, що до 70 % інформації ми передаємо в так звані невербальні, тобто несловесні способи: поглядом, мімікою, паузою. Іноді мовчання може дати більше інформації, ніж слова. Коли ми спілкуємося наживо, мозок зчитує цю інформацію та обробляє її «у фоновому режимі», складаючи всі сигнали в одну картину. А це і є та функція мозку, яку ми втрачаємо в інформаційному хаосі.

Дотримуючись усіх вищезазначених порад, ви зможете мінімізувати вплив інформаційних маніпуляцій на свідомість. Адже, навіть не усвідомлюючи цього, ми піддаємося маніпуляціям на кожному кроці в повсякденному житті, а тим більше у мережі, де сучасне покоління «Міленалів» проводить більшу частину свого вільного часу.

І на останок, аби ви закріпили отримані знання, ви маєте виконати невеличке творче завдання.

Йдучи містом ви, напевно, бачите багато бігбордів, сітілайтів і рекламних оголошень, до речі, в мережі цього добра значно більше. Отже, ваше завдання, сфотографувати маніпулятивну інформацію, чи зробити скріншот, і викласти у мережу ФБ/Інстаграм під хештегом #ні_маніпуляції або #стоп_маніпуляція. Таким чином, ми пропонуємо в

кожному класі зробити змагання і наприкінці навчального року, підрахувати, хто ж виявився переможцем у цьому змаганні.

Творче завдання. Напишіть есе на тему «Чому я не стану маніпулятором?»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Основи медіаграмотності : навчально-методичний посібник для вчителя : 8 (9) клас : плани-конспекти уроків / [В. Ф. Волошенюк [та ін.] ; за ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, О. П. Мокрогуза]. – Київ : Академія української преси, 2014. – 190 с.

2. Практична медіаосвіта : авторські уроки : збірка / М-во освіти і науки України, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти ; ред.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна та В. В. Літостанського. – Київ : Академія Української Преси : Центр Вільної Преси, 2013. – 448 с.

3. 4 способи захистити себе від маніпуляції [Електронний ресурс] : поради // Inspired Медіа Можливостей. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://inspired.com.ua/ideas/tips/protection-from-manipulation/>, вільний. – Назва з екрана.

4. 4 типи сприйняття інформації [Електронний ресурс] : [блог] // Академія розвитку інтелекту SMARTUM. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://smartum.com.ua/about_us/blog/vospitanie-detej/4-tipi-spriynyattya-informatsii/, вільний. – Назва з екрана.

5. Бурило Н. Медіапсихологія – як працюють маніпуляції у медіасередовищі на прикладах реклами [Електронний ресурс] : [пост] / Н. Бурило // Na chasi: онлайн- видання, що розповідає про сучасний бізнес та підприємництво, креативні індустрії, технології та урбаністику. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://nachasi.com/2018/07/05/mediapsyhologiya-1/>, вільний. – Назва з екрана.

6. Дзюбко А. Маніпуляції в медіа: дослідити неможливо обчислити [Електронний ресурс] : медіадослідження / А. Дзюбко // Європейська обсерваторія урналістики. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://ua.ejo-online.eu/4556/mediadoslidzhennia/media-manipulation-research>, вільний. – Назва з екрана.

7. Психологічне маніпулювання: причини, відстеження, маніпуляції [Електронний ресурс] : тренінгове заняття: «Вплив і протистояння

впливу» // Блог практичного психолога. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://nilakostblog.blogspot.com/2013/12/blog-post.html>, вільний. – Назва з екрана.

8. Русинка І. І. Прийоми та методи організації маніпулятивного впливу на психіку людини [Електронний ресурс] : [pdf-документ] / Русинська І. І // pedagogy-journal. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2012/26/48.pdf>, вільний. – Назва з екрана.

9. Шутов Р. Як уберегтися від маніпуляцій? : алгоритм критичного мислення [Електронний ресурс] : мультимедійний онлайн-посібник / Р. Шутов // Медіадрайвер: твій навігатор у світе медіа . – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://mediadrivervonline/manipuliatsiyi ta propahanda/yak-uberegtisya-vid-manipulyatsij/> , вільний. – Назва з екрана.

РОЗДІЛ IV. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗП(ПТ)О

Нікітіна Лариса, викладач Вищого професійного училища № 21 міста Миколаєва Миколаївської області

Тема	«Викриття інформаційних маніпуляцій – крок до медіаграмотності»
Категорія учасників	Студенти закладів професійної (професійно-технічної освіти) освіти
Мета	<p>– надати базові знання та навички в сфері медіаграмотності, ознайомити учнів із найбільш розповсюдженими видами маніпуляцій та пропаганди й з базовими інструментами перевірки інформації та критичного мислення.</p> <p>– сформуванню поглиблене розуміння ролі інформації в сучасних умовах, значення засобів масмедіа та інформаційних технологій в керуванні масовою свідомістю;</p>
Очікувані результати	Учасники навчаться: <ul style="list-style-type: none"> – протистояти інформаційним атакам та регулювати інформаційні потоки; – виділяти деякі психологічні аспекти пропаганди і соціальної реклами: переконання, навіювання, зараження, наслідування і, як наслідок, маніпуляція масовою свідомістю;
Які навички/компетентності розвиває	Медіаграмотність, критичне мислення, цифрова безпека, критичне мислення
Дидактичний, роздатковий, допоміжний матеріал, обладнання	Стікери, ватман, клубок ниток, мультимедійний проєктор, відеоролики

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вступне слово: на жаль, все частіше в потоці інформації та новин можна побачити маніпуляції, пропаганду та неправдиву інформацію, яку іноді доволі важко розпізнати без основних навичок медіаграмотності.

Тому перед нами постає важлива задача навчитись протидіяти пропаганді та не підпадати під її вплив.

Робота над поняттям «Медійна грамотність»

Мета: проаналізувати та дати визначення поняттю «медійна грамотність».

Завдання: проаналізуйте поняття «медійна грамотність». Можемо зробити висновки, що медіаграмотність – сукупність знань, навичок та умінь, які дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів і форм для різних типів медіа, а також розуміти і аналізувати складні процеси функціонування медіа у суспільстві, їх значення та вплив.

- Чи змінилося ваше розуміння медіаграмотності?
- Чи вдалося вам дізнатися щось несподіване для себе?
- Як вам допомогла карта понять?
- Чи вважаєте ви за необхідне розвивати в собі медіаграмотність?

1. Ухвалення правил поведінки та очікування від тренінгу.

Пропонуємо учасникам ухвалити правила, які будуть на тренінгу:

- вільно висловлюватися;
- зберігати конфіденційність;
- висловлюватися по черзі; не перебивати, або правило «піднятої руки»;
- слідувати за розкладом програми;
- дотримуватися регламенту;
- не піддавати критиці людину, а тільки погляд;
- керуватися правилом «тиша на мобільному» тощо;
- позитивний настрій на роботу.

Пояснюємо, що правила поведінки на заняттях задають основу, завдяки якій група зможе працювати продуктивно, а потреби кожного будуть ураховані.

Говоримо, що ухвалені нами правила будуть всі заняття перебувати перед очима учасників і, в разі потреби, ми будемо до них повертатися.

2. Дерево очікувань.

Запросіть учасників продовжити речення: «Я очікую від цього тренінгу...». Надайте слово кожному з учасників. Очікування коротко записуйте на маленькому аркуші самоклеючого паперу. А потім оприлюдніть очікування, наклеївши папірці на ватман. Роздаємо стікери. Заздалегідь малюємо дерево на ватмані. Усі озвучують свої очікування від тренінгу. Після закінчення тренінгу слід повернутися до «дерева очікування», щоб визначити, якою мірою вони виправдалися.

3. Перегляд відеоролику «Стоп-фейк» слово після перегляду ролику. Уміння критично мислити не вдасться набути за ніч, для цього не досить засвоїти правила; навички критично мислити потрібно усвідомлено шліфувати і регулярно застосовувати. Та не лише це – спершу ми повинні позбутися власних старих поганих звичок некритичного міркування. Тільки після цього можна розвивати у собі звички здатної критично мислити людини.

4. П'ять принципів медіа.

1. Попросіть учасників переглянути різні типи носіїв, з якими люди стикаються щодня.

2. Поясніть: щоб бути критичними споживачами медіаповідомлень, люди повинні добре розуміти, як що повідомляється. Це підготує їх до усвідомленого вибору, коли вони зіткнуться з медіа повідомленнями.

3. Покажіть п'ять принципів медіа.

4. Коротко обговоріть кожен принцип з учасниками. Попросіть учасників поділитися тим, як вони інтерпретують кожен принцип.

Тренер об'єднує учасників у групи, кожна з яких отримує медіаповідомлення для аналізу:

- відеокліп телевізійної реклами «Містер Пропер»;
- відеокліп трейлеру до фільму «Поводир»;
- фотографію з новин/аналітики журналу або газети «Земля обедованная»: <https://cutt.ly/gTS4Pkc>;
- рекламного оголошення з інтернет-сайту <https://cutt.ly/ZTS4kDg>;
- інформаційного оголошення про музейну подію «На традиціях вічності»: <https://cutt.ly/OTS4NUd>.

5. Перегляд першої частини відео кліпу телевізійної реклами.

Завдання учасникам:

- 1) спробуйте закінчити ролик реклами;
- 2) попросіть учасників працювати в невеликих групах, декодувати зразки медіа, які вони отримали, і поділитись своїм аналізом з іншими.

6. Перегляд відеоролику «Як відрізнити інформацію».

Вступне слово.

Перегляд відеоролику «Як відрізнити інформацію».

При маніпулюванні масовою свідомістю фізичних методів не застосовують, але в хід йде психологічний «трискладовий» механізм:

- 1) відімкнути рацію (знизити критичність мислення);
- 2) викликати страх (створити загрозу);
- 3) підчепити людину на гачок рятувальника (запропонувати вихід).

Вперше термін «brainwashing» вжив у своїй сенсаційній статті, опублікованій в 1950 році в «Miami News», журналіст (і співробітник відділу пропаганди ЦРУ) Едвард Хантер. Він буквально переклав на англійську китайський вислів «сі-НАО» – «промивати мізки»: так говорили про методи примусового переконання, якими у китайців, вихованих ще в дореволюційну епоху, викорінювали «феодальний» склад мислення.

1. Відімкнути рацію.

Зазвичай людина досить критично сприймає отримувану інформацію. Люди інстинктивно чинять опір новому, нічого не приймають на віру. Ми прискіпливо розглядаємо черевики, які збираємося купити, нюхаємо їжу, перш ніж покласти її в рот, з підозрою ставимося до новин: «Та нічого такого не буває». Але при зомбуванні наше рацію вже не працює, і ми готові повірити у що завгодно. Чому? Нашого реалістично налаштованого «дорослого» перетворюють на «перелякану дитину». У нас «відмикають» критичність і всі інші засоби психологічного захисту особистості. І ми починаємо оперувати образами та «фактами» штучно створеної і нав'язаної нам соціальної міфології. Як казав Козьма Прутков, «многие люди подобны колбасам: чем их начинят, то и носят в себе».

2. Викликати страх.

Як перетворити дорослу раціональну людину в довірливу дитину? Створивши загрозу її базовим потребам. Найжорсткіший приклад – промивання мізків американським полоненим у корейських таборах або людям, що потрапили до сект. Спочатку людину ізолюють від звичного оточення і альтернативних джерел інформації, щоб колишні настанови і переконання не підкріплювалися ззовні і жертва потрапила в повну

залежність від нових господарів.

3. Ввести гачок рятувальника.

Людину налякали, позбавили самовладання і здатності критично мислити. І ось, коли вона вже відчуває себе жертвою і шукає порятунку, з'являється «рятівник». І людина готова виконувати будь-які його накази. Ця техніка непогано розроблена у «ворожок». Їхні жертви віддають їм усе добровільно.

«Як же так? Мені не погрожували ножом чи пістолетом», – «заднім числом» дивувалися розумні люди. Фокус простий. Спочатку «ворожка» привертає до себе жертву. Потім раптом «помічає» «порчу», «вінець безшлюбності», «фінансовий пристрій» чи «страшну хворобу». Будь-хто злякається, а в стані афекту ми легко піддаємося навіюванню. У цей момент «ворожка» швидко перетворюється на «рятівницю»: «Твоєму горю зарадити нескладно. Позолоти ручку». І далі вона може робити з людиною все, що захоче.

Завдання «Маніпуляція»

Мета: вчити розрізняти маніпуляцію в медіа.

Вчитель: «Маніпуляція в медіа – це техніка цілеспрямованого спотворення інформації заради формування певної точки зору, певного ставлення до тієї чи іншої проблеми, особи, явища. Прикладами маніпуляції в медіа можуть бути: неповна інформація, навмисне приховування певного аспекту інформації, зміщення акцентів у повідомленні, висмикування з контексту, маніпуляція цифрами».

Хід проведення

Використовуючи маркери маніпуляції учасникам необхідно прочитати заданий текст від імені дикторів, які прийшли на телестудію в сумному, веселому, сердитому настрої тощо, дикторів, які повинні, читаючи серйозний текст, розсмішити глядачів або змусити їх сумувати, читаючи веселий текст (текст обирається ведучим на власний розсуд).

Медіаграмотність – сукупність знань, навичок та умінь, які дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів у формах для різних типів медіа, а також розуміти і аналізувати складні процеси функціонування медіа у суспільстві та їх вплив. Для того, щоб людина могла адекватно сприймати можливо непрофесійні журналістські матеріали, і служить медіаосвіта та навчання медіаграмотності.

Масмедіа і маніпуляції.

«Зараз існує проблема фільтрування інформації. Світ переповнений як правдивою, так і брехливою інформацією. Однак багатий (під багатими і бідними в даному випадку Еко має на увазі людей освічених і не дуже) володіє технікою фільтрування, принаймні у тих сферах, де він хоч трохи розбирається. Бідний підхоплює перший уривок інформації, що йому трапляється»

Що це означає – бути медіаграмотним?

Це здатність побачити конструйовану сутність інформації і загалом масмедіа, які її поширюють. Критично оцінювати, піддавати сумніву все, що читають або сприймають через візуальні образи та звуки.

Через помилкову, неправдиву перекручену інформацію ми можемо заподіяти шкоду і собі, і іншим. Щоб не потрапити в біду, дуже важливо вміти перевіряти отриману інформацію.

Рефлексія: обговорення проведеної справи.

Завдання «Рекламний агент» (складання сінквейну)

Мета: сприяти розвитку мови, фантазії, уяви, а також розвитку критичного мислення при сприйнятті рекламних медіатекстів.

Хід проведення

Кожен із учасників стає «реklamним агентом», якому дано завдання – скласти рекламне оголошення. Важливо пояснити, що часто для залучення покупців в рекламі використовуються невеликі вірші (слогани), а також що при підготовці рекламних оголошень їх розробники, в більшості випадків, прагнуть висвітлити всі переваги того чи іншого товару. Запропонуйте учасникам прорекламувати будь-який товар за їх вибором у вигляді сінквейну. Сінквейн – це не просто вірш, а вірш, написаний за такими правилами:

- 1-й рядок – один іменник, що виражає головну тему сінквейна;
- 2-й рядок – два прикметники, що виражають головну думку;
- 3-й рядок – три дієслова, що описують дії в рамках теми;
- 4-й рядок – фраза, що несе певний сенс;
- 5-й рядок – висновок в формі іменника (асоціація з першим словом).

Рефлексія: обговорення проведеної справи.

Способи та засоби маніпулювання.

Опустити частину інформації або спотворити її, узагальнити до невпізнання; «приклеїти ярлик»; полестити, викликати жалість або, навпаки, почуття провини; повністю придушити або підлаштуватися. До хитрощів маніпулятора можна віднести гумор, жарти, якщо їх

застосовують з метою збентежити партнера, позбавити його впевненості, принизити його і підкреслити свою перевагу. За допомогою невербальних засобів можна приховати правду і дати помилкову інформацію.

Підбиття підсумків

7. Гра «Павутиння».

Вся група сидить в колі. Завдання: обговорення задля усвідомлення зробленої роботи на тренінгу.

Слід повернутися до очікувань, оголошених на початку. Бажано поставити такі запитання:

- що нового дізналися;
- які навички отримали;
- як це може бути корисним у роботі;
- що сподобалося;
- що було важливим.

Учитель пропонує учасникам по черзі давати відповіді на запитання. У нього в руках клубок. Він тримає нитку і кидає клубок наступному учаснику. Після того, як клубок потрапив до рук всіх учасників, із ниток утворюється павутиння. Тепер його треба «розмотати» у зворотному порядку. При цьому кожен учасник передає інформацію, яку він запам'ятав від попереднього учасника, від якого отримав нитку при першому колі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальний процес. Навчально-методичні матеріали проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність». – К.: IREX в Україні, 2019-2020.
2. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / За ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. – К.: Міленіум, 2010, с. 238 – 242.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник/ Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр Вільної Преси, 2013. – 352 с.
4. Не потони в інформаційному дощі»: навчання медіаграмотності громадян: посібник для тренерів. – [К., 2016]. – 200 с.
5. Практична медіаосвіта : авторські уроки : збірка / М-во освіти і науки України, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти ; ред.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна та В. В. Літостанського. - Київ : Академія Української Преси : Центр Вільної Преси, 2013. - 448 с.

РОЗДІЛ V. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Ліпатникова Світлана, заступник директора з навчально-виховної роботи Миколаївської спеціалізованої I-III ступенів школи № 22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу Миколаївської міської ради Миколаївської області

<i>Тема</i>	«Абетка нетикету. Медіавакцина для педагогів»
<i>Категорія учасників</i>	Учителі різних категорій
<i>Мета</i>	Розвиток медіакомпетеності педагогів закладів освіти
<i>Які навички/компетеності розвиває</i>	Медіаграмотність, критичне мислення, цифрова безпека, соціальна толерантність
<i>Допоміжний та роздатковий матеріал</i>	Листи для фліпчарту, фломастери, олівці, стікери, кольоровий папір, аркуші А-4
<i>Орієнтовний час тренінгу</i>	2 години
<i>Медіаконтент (назви відео або інших матеріалів)</i>	Відео «Інтернет реальний», відео «Як спілкуватися у соцмережі» Learningapps

ПЛАН

1. Вступ.
2. Об'єднання у групи.
3. Блок 1 «Кодекс етичної поведінки у мережі Інтернет».
4. Блок 2 «Самопрезентація у мережі».
5. Блок 3 «Людина та Інтернет. Віртуальні граблі».
6. Блок 4 «Спілкування у соцмережах».
7. Рефлексія.
8. Підведення підсумків.
9. Використані джерела.
10. Додатки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Вступ. *Слово тренера.* СЛАЙД 1 (презентації та матеріали за покликанням – <https://bit.ly/2KzUZPJ> та QR-кодом).

2. Об'єднання учасників у групи (*Додаток 1*).

3. **БЛОК 1 «КОДЕКС ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ».**

3.1. Слово тренера. СЛАЙД 2–4.

Мережевий етикет – це деяка кількість базових правил поведінки в мережі Інтернет.

- **Netiquette** – (англ. Net – мережа, Etiquette – етикет) – моральні правила поведінки у комп'ютерних мережах.

- **WWW** – аббревіатура англійського «world wide web», «всесвітня павутина».

Мережевий етикет регулює:

- правила обміну повідомленнями електронною поштою;
- стилістику мережевої комунікації при колективних обговореннях;
- загальні правила написання текстів, що оприлюднюються у мережі.

Так як будь-яка комунікація зачіпає інтереси інших, потрібно дотримуватися певних правил спілкування. Слідувати кодексу поведінки спільнот, у яких ти перебуваєш. Виконуючи ці прості правила, ти зможеш отримати задоволення від спілкування і заслужити повагу своїх співрозмовників.

У 1994 році на світ з'явилася книга «Virginia Shea Netiquette», в якій були сформульовані десять основних правил нетикету, дотримання яких істотно полегшить життя як вам, так і оточуючим.

3.2. Вправа «10 правил нетикету». **Слово тренера.** *Робота в мікрогрупах (парах).* **Завдання:** самостійно сформулювати ключові тези правил нетикету на основі отриманих карток. (*Додаток 2*)

3.3. Слово тренера. **Перевірка завдання.** СЛАЙД 5–6

3.4. Слово тренера. СЛАЙД 7.

Проте, на жаль, порушення правил нетикету ми можемо спостерігати ледь ні щодня. Це грубість, мовна агресія, нетерпимість до чужих думок та багато інших. А чи зіткнулися ви з порушеннями нетикету та чи самі не були такими порушниками?

Пропоную перевірити себе: зазирнути у невеличкий «Нетикет-словничок». Чи знайомі вам наступні поняття?

3.5. Виконання вправи «Нетикет-словничок». Знайти відповідність.

Варіанти виконання (індивідуально, у парах або групах)
СЛАЙД 8–9. (Додаток 3)

1. Через використання платформи Learningapps за покликанням (власна розробка): <https://learningapps.org/display?v=pkiotidqc20> або через QR-код.

2. Через використання надрукованих шаблонів.

3.6. Слово тренера. Підсумок виконання вправи. СЛАЙД 10.

Хто ж винен у порушенні правил етикету? Винуватців шукати довго не потрібно....

3.7. Слово тренера. Мудра притча про те, хто створює нам проблеми. (Додаток 4) СЛАЙД 11.

Обговорення моралі притчі (за потребою)

«Якби вам вдалося надавати під зад людині, яка винна у більшості ваших неприємностей, ви б тиждень і не змогли б сидіти», – Євген Гришковець.

Погодьтеся, приголомшлива казка про винуватця всіх наших проблем. Варто періодично замислюватися...

3.8. Слово тренера. Проблемне питання: А чи не здається вам, що ми вже порушили певне правило нетикету? (– не познайомилися одне з одним).

4. БЛОК 2 «САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ У МЕРЕЖІ»

4.1. Слово тренера. СЛАЙД 12.

Будь-яка зустріч людей починається зі знайомства та привітання. Вони мають певні особливості у мережі Інтернет, де кожен користувач повинен мати свій нікнейм і логін. Не будемо винаходити велосипед, а просто процитуємо Вікіпедію ...

Логін – ім'я (ідентифікатор) облікового запису (або аккаунта) користувача в будь-якій комп'ютерній системі. Використовується, наприклад, для входу на сайт або форум. У 90% випадків застосовується у парі з паролем.

Нікнейм (нік, nickname) – у перекладі з англійської мови означає «кличка, прізвисько». Означає мережеве ім'я, псевдонім, який використовується користувачем в Інтернеті, зазвичай в місцях спілкування (у блогах, форумах, чатах), для унікалізації себе.

Примітка для тренера:

Відмінності між цими двома термінами стають зрозумілі та помітні при їх описі поряд. Логін (в парі з паролем) потрібен для входу на сайти, форуми, сервіси..., а нікнейм – для того, щоб виділити себе на цих сайтах, форумах і сервісах. Судіть самі – користувачів з ніком «Сергій» може бути тисячі на одному форумі, а «Svengali» – один!

Дуже часто користувачі об'єднують логін з ніком, щоб не морочитися і не плутатися – нічого страшного в цьому немає.

Сьогодні нікнейм в Інтернеті, напевно, важливіше імені та прізвища з реального життя. Крім того, нік може бути набагато більш унікальним, ніж ваше ПІБ. (Скількох своїх тезок ви знаєте?)

4.2. ВПРАВА «АВАТАРКА. ЗНАЙОМСТВО У МЕРЕЖІ». СЛАЙД 13.

Слово тренера (інструкція):

Кожен із вас на час сьогоднішньої нашої зустрічі повинен створити свою власну особисту символіку. Вам належить зараз придумати три символічних атрибути: по-перше, псевдонім (Нікнейм), по-друге, іменний відмітний знак (Аватар) і, по-третє, девіз (Слоган). Іменний відмітний знак повинен бути намальований на листку. Він повинен бути досить простим і символічним. Девіз повинен бути коротким та образним.

Примітка для тренера:

Аватарка (аватар) – це зображення, яке можна назвати «обличчям» користувача на форумі або сайті. Оскільки ваш співрозмовник не здатний бачити ваші емоції, то в Аватарку слід зашифрувати, якомога більше інформації щодо вашої особистості.

Без Аватарки не може обійтися жодна сторінка в соціальних мережах, а тим більше на сайтах знайомств, де прийнято додавати свою реальну фотографію. Іноді Аватарка несе в собі риси, які підкреслюють або відображають сферу діяльності, захоплення або пристрасті конкретної людини. Ідеальна Аватарка разом з «ніком» повинна створити в інших людей детальне враження про внутрішній духовний світ користувача.

4.3. Слово тренера. СЛАЙД 14.

Якщо в реальному житті для ідентифікації у вас запитують ПІБ, паспортні дані, водійські права тощо, то в мережі для авторизації в більшості випадків, вам знадобиться тільки унікальний нікнейм і пароль.

Нікнейм є вашим ім'ям в мережі, яке при бажанні може відображати вашу сутність, прагнення, характер або інтереси.

Нікнейм в Інтернеті – це не просто спосіб самоідентифікації серед таких же, як ви, мережевих жителів, це також початок назви вашої поштової скриньки, ім'я для входу або псевдонім на форумі, в чаті, онлайн-грі, і будь-якому іншому сервісі, в якому буде необхідно представитися.

Виглядати ніки можуть по-різному. Це може бути «J1ny@», «Bal_БЕС_ka» або «Тигрєня», а також «Scorpion», «FantomAS», або «Чуділа35». Хтось навіть може вибрати формат нікнейму на зразок «^ _ ^ @ ^ _ ^», таємниця якого навряд чи буде розкрита.

Це може бути улюблений персонаж книги або фільму,

дитяче прізвисько, кличка домашнього вихованця, аббревіатура своїх прізвища, імені та по батькові і так далі.

Вибирати майбутній нік треба дуже ретельно, адже якщо ви будете частим гостем в мережі, з цим набором літер, а може бути цифр і інших символів, у вас буде пов'язано дуже багато.

У більшості випадків вас будуть упізнавати по ньому і тільки по ньому. А також, можливо нікнейм буде створювати перше враження про вас. Враховуйте це при виборі свого ніка.

4.4. Слово тренера. СЛАЙД 15–16.

Наприклад, псевдонім – «Дядько Василь», відмітний знак – лопата, девіз – «Копаю глибоко!». Якщо завдання зрозуміле, можна приступати до роботи.

4.5. Робота учасників тренінгу над створенням самопрезентації (власної або групи) (5 хв.)

Матеріальне забезпечення: аркуші паперу, кольорові олівці.

4.6. Слово тренера. Презентація робіт. Обговорення (10 хвилин).

Тепер презентуйте свої малюнки, обговоримо їх і спробуємо дати кожному з присутніх його особистісну характеристику. Крім того, вам

належить оцінити, наскільки вдало було обрано символічні атрибути кожним з учасників групи.

4.7. Слово тренера. Підсумок етапу. СЛАЙД 17

В Інтернеті можна створювати різні віртуальні «Я» і, таким чином, пізнавати, шукати себе.

Однак експериментуючи з власним віртуальним образом, пам'ятайте, що будь-які дії в дії в Інтернеті можуть безпосередньо вплинути на вашу репутацію в реальному житті. Не секрет, наприклад, що роботодавці перевіряють профілі в соціальних мережах у потенційних співробітників при прийомі на роботу. Тому подумайте, яку інформацію про себе варто давати у відкритому доступі.

І наостанок, декілька жартівливих, але влучних порад:

- Не наражай свій аватар на глузливі коментарі.
- Узгодь обкладинку та аватар, щоб був один репертуар.
- Хто власник акаунта: неандерталець чи сучасник.

5. БЛОК 3. ЛЮДИНА ТА ІНТЕРНЕТ. ВІРТУАЛЬНІ ГРАБЛІ

5.1. Слово тренера.

Складно уявити сучасний світ без комп'ютерів, інформаційних технологій та інтернету, оскільки вони вже встигли зайняти особливе місце в житті кожної людини. Великою популярністю користуються соціальні мережі. Ми створюємо акаунти, відвідуємо наші сторінки, щонайменше, кілька разів на день, або займаємося просуванням інших сторінок у соціальних мережах. З'явилася можливість спілкуватися з рідними та близькими, які знаходяться далеко від нас. Це дуже зручно, погодьтеся. Проте, дослідників та вчених усе більше турбує вплив соціальних мереж на сучасну людину.

5.2. Перегляд відео «Інтернет реальний». СЛАЙД 1

5.3. Слово тренера. Гра «Віртуальні граблі» або «А я проти» (10 хв.) СЛАЙД 2–3.

Хотілося б все-таки зрозуміти, що ж хорошого або поганого приховують в собі соціальні мережі.

Пропоную учасникам обговорити питання: «Які небезпеки підстерігають нас у соцмережах? Які віртуальні граблі лежать у нас на шляху?» (*учасники працюють індивідуально або в групах*)

На слайді – декілька висловлювань. Спробуйте навести аргументи, що відбивають **протилежну** точку зору.

1. Інтернет має необмежені можливості дистанційної освіти. І це добре!

2. Інтернет – це глобальний рекламний ресурс. І це добре!

3. Спілкування в Інтернеті – це погано, тому що дуже часто підміняє реальне спілкування віртуальним.

4. Інтернет є потужним антидепресантом.

5. У Інтернеті можна отримати відомості про людину (місце проживання і адреса електронної пошти, номер мобільного телефону). І це добре!

5.4. Аргументація учасниками тренінгу запропонованих суджень.

5.5. Слово тренера. Давайте підсумуємо. СЛАЙД 4–5.

КЛЮЧОВІ ТЕЗИ. Плюси: (Додаток 5)

- можливість спілкуватися;
- інструмент для саморозвитку;
- майданчик для розвитку бізнесу.

КЛЮЧОВІ ТЕЗИ. Мінуси: (Додаток 6)

- інтернет-залежність;
- шкідливі та небажані програми;
- психологічний вплив на людину через інтернет;
- матеріали небажаного змісту;
- інтернет-шахраї.

5.6. Слово тренера. Підсумок етапу. СЛАЙД 6.

Інтернет-спілкування має доповнювати життя, а не бути основою всієї нашої діяльності! Соціальні мережі можуть принести багато користі, але зловживання ними може привести до залежності, втрати уваги та часу. Соціальні мережі – це й добре, й погано. У наших силах брати від них тільки хороше та відсівати погане. Кожна людина повинна регламентувати проведення свого часу у віртуальному просторі.

Бо пам'ятаємо, хто створює ті негативні ситуації, хто підкладає нам віртуальні «граблі»? Ми самі (пам'ятаємо притчу?!)

5.7. Бліцопитування. Чи залежні ви від інтернету? (3 хв.)
СЛАЙД 7. Матеріальне забезпечення: шаблони для відповідей, ручки.
(Додаток 7)

5.8. Результати тесту. СЛАЙД 8.

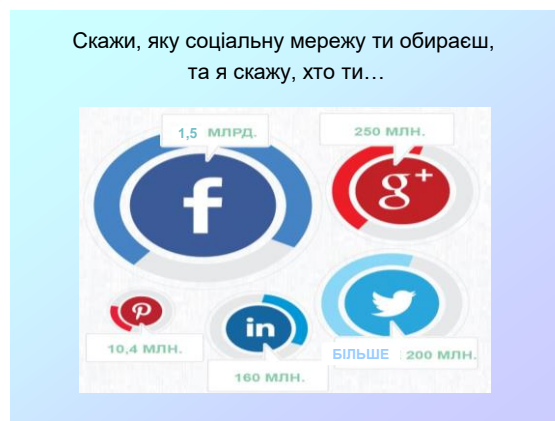
Найбільше відповідей А: У вас точно немає залежності від інтернету, можна сказати, що ви ще зовсім новачок в інтернеті, і віддаєте перевагу старим добрим тваринам. Або ви настільки втомилися від всесвітньої павутини, що намагаєтеся захистити себе від інтернету хоча б у неробочий час.

Найбільше відповідей В: Обережно! Інтернет-простір вас буквально засмоктує! Навіть у відпустці ви примудряєтеся знайти WIFI! Чи не час вам зробити невелику перерву й хоча б на пару днів залишити всі свої гаджети вдома, і просто провести час із улюбленими друзями та родичами?

СЛАЙД 9.

Найбільше відповідей С:

Вітаємо! Ви зуміли знайти золоту середину: прекрасно розбираєтесь в особливостях усесвітньої мережі й в той же час умієте вчасно зупинитися і виринути з Інтернету в реальність. Не у всіх таке виходить, так що, прийміть наші вітання!

5.9. Слово тренера. СЛАЙД 10.

Як бачимо, в житті кожного з нас так чи інакше присутній Інтернет. У цифрову епоху практично всі сидять в Інтернеті, принаймні, у соцмережах.

На сьогоднішній день доступ до соціальних мереж є майже у 96% населення нашої планети. За кількістю користувачів на першому місці Facebook – близько 2,7 мільярдів (2020). Вчені підраховали, що мінімальний час перебування користувача в соціальній мережі дорівнює 3 години, при цьому він відвідує свій аккаунт мінімум двічі на день.

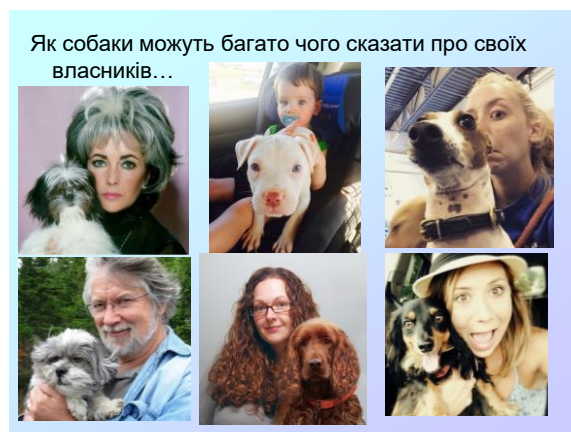
Не просто так ми віддаємо перевагу одним соцмережам і ігноруємо інші. Є думка, що, знаючи, яка соцмережа улюблена у тієї або іншої людини, можна багато що сказати про її характер та звички. Скажи, яку соціальну мережу ти обираєш, та я скажу, хто ти...

5.10. Слово тренера. СЛАЙД 11–12.

Як собаки можуть багато чого сказати про своїх власників...

Так і соцмережі можуть багато розповісти про тих, хто ними користується. Психологам уже варто запитувати: «Яка Ваша улюблена соцмережа?»

У наступній інфографіці представлені основні типи особистості у популярних соцмережах. Не варто сприймати представлені нижче характеристики абсолютно серйозно. Швидше, це спроба зібрати разом стереотипи про користувачів і показати деякі їхні звички. А можливо побачити й себе та й замислитися...

5.11. Інфографіка: типи особистості в соціальних мережах.
(Додаток 8) СЛАЙДИ 13–16.

5.12. Слово тренера.

Утім, погодитися з цією думкою можна лише частково. Усі ми різні й цілі присутності в соцмережах у нас також розрізняються. Отже, щоб оминути віртуальні граблі, нам треба вміти спілкуватися в мережі...

6. БЛОК 4. «СПІЛКУВАННЯ У СОЦМЕРЕЖАХ»

6.1. Перегляд відео-лекції «Як спілкуватися у соцмережі» (див. матеріал вебінару «Медіаграмотність для освітян» платформи масових відкритих онлайн-курсів Prometheus у папці тренінгу) (12.02 хв.)
Або коментар тренера СЛАЙД 1–10

6.2. Коментар тренера. «Обліко морале» педагога: чого не можна робити в соцмережі. СЛАЙД 11.

Більшість педагогів мають акаунти в соціальних мережах і активно там «мешкають». Учителям слід бути обачними з контентом на своїх сторінках. Їхні повідомлення – під пильним оком громадськості, тож можуть викликати неприємні наслідки. Навіть попри закритість дописів і поширення з-поміж певного кола друзів, пости й фотографії доступні для всіх користувачів. До того ж «скріншоти не горять». Чого не слід робити вчителю, аби не поставити під загрозу своє професійне життя?

6.3. Презентація пам'ятки до теми: Як вести сторінку в соцмережі? (отримує кожен учасник) (Додаток 9).

6.4. Гра «Хто відправив тобі листа?» СЛАЙД 12–13.

Мета: показати на прикладі, що в інтернеті неможливо встановити почерк, тому ти ніколи не знаєш, хто знаходиться по ту сторону комп'ютера або мобільного телефону.

Матеріальне забезпечення: стікери і олівці.

Для цієї вправи використовуються «Нікнейми» учасників що були зроблені на початку тренінгу. Вони складаються у коробочку.

Тренер видає учасникам стікери й просить кожного написати позитивне побажання або просто хороші слова на стікері, а потім наклеїти їх на зворотний бік стікерів з нікнеймами в коробочці. Кожен учасник повинен приклеїти побажання до чужого нікнейма так, щоб власники нікнеймів не бачили, хто відправляє їм побажання. Учасники отримують побажання до свого нікнейму та намагаються вгадати, хто відправив їм це «повідомлення».

Примітка: 99% учасників не можуть вгадати відправника повідомлення.

6.5. Слово тренера. Підсумок етапу. Те ж саме відбувається із спілкуванням в Інтернеті. Дуже складно перевірити, хто саме пише тобі листи, спілкується з тобою. В Інтернеті немає почерку, тому ти ніколи не знаєш, хто знаходиться по ту сторону комп'ютера або мобільного телефону.

7. Рефлексія. СЛАЙД 14.

Охарактеризувати свій настрій, використовуючи картки-смайли (додаток 10).

8. ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО ТРЕНЕРА. СЛАЙД 15.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нетикет [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://sites.google.com/site/nepeyndara/home/netiket>.
2. Безпека в Інтернеті [Електронний ресурс] // – Режим доступу: http://it-allhemi.blogspot.com/2015/04/blog-post_5.html
3. Фитнес для мозга [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://fit4brain.com/3934>
4. Педагогические игротехники: копилка методов и упражнений / Л. С. Кожуховская [и др.]; под общ. ред. Л. С. Кожуховской. — Минск : Изд. центр БГУ, 2010. — 233 с. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: https://www.youthworker.by/images/library/Kopilka_metodov_i_uprazhnenij.pdf
5. Платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus. Матеріали вебінару «Медіаграмотність для освітян». [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/about-us/>
6. Социальные сети: плюсы и минусы [Електронний ресурс] // Webakula. – Режим доступу: <https://blog.webakula.ua/socialnye-seti-plyusy-i-minusy/>
7. Нетикет 2.0. Соціальні мережі [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://netiketka.4uth.gov.ua/netiket-2-0/social-networks>.
8. Ololo.tv [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://ololo.tv/8-sobak-kotorye-ochen-poxozhi-na-svoix-xozyaev/>
9. Журнал «Заступник директора школи». Цифрове видавництво MCFR, shop.mcfr.ua, 2019 №5, 6.
10. Столярова Е.Г. Семинар-занятие "Нетикет – сетевой этикет" [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://urok.1sept.ru/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D0%B8/587561/>
11. Netiquette by Virginia Shea [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.albion.com/netiquette/corerules.html>.
12. Netiquette Guidelines RFC 1855 [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.dtcc.edu/cs/rfc1855.html>.

Об'єднання в групи

Тренер може зекономити час на об'єднання в групи. Приміром, він знає, що під час тренінгу йому необхідно тричі об'єднати учасників у групи:

- уперше – у три групи;
- удруге – у чотири;
- утретє – у групи по троє осіб.

Тренер заздалегідь має підготувати допоміжні матеріали:

- *вирізати* з кольорового паперу геометричні фігури (круги, трикутники, квадрати) чотирьох різних кольорів (червоного, синього, зеленого, жовтого);
- *написати* цифри 1, 2, 3 на зворотному боці кожної фігури.

На початку заходу тренер роздає учасникам фігури. З їх допомогою вони можуть об'єднуватися протягом тренінгу:

- за формами геометричних фігур;
- за кольорами;
- так, аби у кожній групі були одиниця, двійка і трійка.

Такий спосіб дає змогу швидко змінити склад груп.

3.5. Виконання вправи «Нетикет-словничок». Знайти відповідність.

Варіанти виконання (індивідуально, у парах або групах):

1. Через використання платформи Learningapps за покликанням (власна розробка <https://learningapps.org/display?v=pkiotidqc20>)

2. Через QR-код.

3. Через використання надрукованих шаблонів:

1	<u>Флейм</u>	A	зайве цитування в тексті на форумі, у e-mail, новинній групі або ехоконференції, замість приведення суттєвої частини тексту, важливої у тому чи іншому контексті
2	<u>Хотлінк</u>	B	повідомлення великого обсягу на інтернет-форумах і у чатах, що не несе якоїсь нової чи корисної інформації. Поширюється як знічев'я, так і з метою троллінгу
3	<u>Спам</u>	C	розміщення провокаційних повідомлень з метою викликати конфлікти між учасниками, образи, війну правок, марнослів'я тощо
4	<u>Оверквотінг</u>	D	«словесна війна», емоційні зауваження, бурхливе обговорення, що виникло несподіванно, в процесі якого учасники зазвичай забувають про початкову тему, переходять на особистості і не можуть зупинитися
5	<u>Офтопик</u>	E	включення у свою веб-сторінку файлів-зображень або інших ресурсів з чужого серверу без дозволу власника. Тим самим витрачаються чужі ресурси і трафік
6	<u>Флуд</u>	F	масова розсилка небажаної пошти рекламного характеру
7	<u>Тролінг</u>	G	повідомлення не по темі поточного обговорення чи поштової розсилки. Спілкування на другорядні або абстрактні теми.

Ключ:

1	2	3	4	5	6	7
D	E	F	A	G	B	C

Додаток 3**3.7. Мудра притча про те, хто створює нам проблеми**

Йшов лицар по пустелі. Довгим був його шлях. По дорозі він втратив коня, шолом і обладунки. Залишився тільки меч. Лицар був голодний, і його мучила спрага. Раптом вдалині він побачив озеро.

Зібрав він решту сил і пішов до води. Але у самого озера сидів триголовий дракон. Лицар вихопив меч і з останніх сил почав битися з чудовиськом. Добу бився, другу бився. Дві голови дракона відрубав. На третю добу дракон впав без сил. Поруч впав знесилений лицар, який не міг уже більше ані на ногах триматися, ані меч тримати. І тоді втомлений дракон запитав:

- Лицар, а ти чого, хотів щось?
- Води попити.
- Ну так і пив би...

5.5. Допоміжний матеріал для тренера.

Орієнтовні відповіді учасників:

Соцмережі надають можливість спілкуватися колегам по роботі, родичам і друзям, що живуть в різних містах і країнах, а також знаходити нові знайомства. Соцмережі можна використати як *інструмент для саморозвитку*. Тут можна дивитися пізнавальні фільми, слухати хорошу музику, читати цікаві книги, вивчати іноземні мови. У соцмережах створені групи за інтересами, де можна знайти інформацію, що цікавить вас, наприклад, відео із заняттями з фітнесу або з уроками гри на гітарі.

Разом із цим, соцмережі можуть допомогти під час навчального процесу: можна обмінюватися конспектами лекцій, завданнями до лабораторних робіт та іншою корисною інформацією. Також є можливість вступити у співтовариство певної тематики й детально вивчити питання з історії або ж підтягнути знання з іноземної мови. Для цього в соцсетях є покликання на необхідну літературу, фото- і відеоматеріали, можна обговорити проблемні питання з іншими членами групи.

Соцмережі – це *майданчик для розвитку бізнесу*. Тут можна прорекламувати свій інтернет-магазин, студію вебдизайну або рок-школу. Реклама може бути спрямована на цільову аудиторію і про ваш бізнес дізнаються люди, яких могли б зацікавити продукція або послуги, що надаються вами. Можна відшукати тут нових клієнтів, примножити лояльність постійних покупців. Соцмережі надали можливість використати велику кількість інформації, розвиватися, самоудосконалюватися і заробляти.

Плюси інтернет-спілкування: є можливість висловити власну думку; незалежне спілкування з різними людьми і різними групами в реальному часі; можна спробувати себе в різних соціальних ролях, це дозволяє здолати комплекси, соціальні бар'єри; наявність додаткових функцій: тематичні групи, новини, можливості перегляду фото, відео, додавання своїх; учасники групи завжди залишаються в курсі всього, що відбувається навкруги; корисні знайомства; нікому не набридаєте своєю компанією; не потрібно нікуди запрошувати для спілкування, витратити гроші; заощадження часу.

5.5. Допоміжний матеріал для тренера.

Орієнтовні відповіді учасників:

Через велику кількість розважальної і часто непотрібної смітцевої інформації, час перебування у соцмережі значно збільшується, що може негативно позначатися на нашому здоров'ї, оскільки великий обсяг інформації нерідко стомлює і навантажує нервову систему. Також може змінюватися гормональний фон у результаті залежності від інтернету.

Приміром, у момент перегляду соцмереж сильніше виділяється гормон окситоцин, який відповідальний за почуття співпереживання.

Мінусом є і те, що людина втрачає навичку реального спілкування, оскільки звикла до спілкування в режимі онлайн. Переписуючись у соцмережах, люди часто не дотримуються правил граматики й пунктуації, використовують мізерний словниковий запас, емоції замінюються смайликами – усе це негативно позначається на спілкуванні у реальному світі.

Ще один мінус – це залежність від соцмереж. В Україні користувачі соцмереж переважно люди від 12 до 45 років. Психологи звертають увагу більше на підлітків, бо психіка в їх віці не стійка, і виникає психологічне захворювання, що називається інтернет-залежністю. Це захворювання впливає на успішність підлітків в школі, а також їх світогляд. Згідно із статистикою кожного тижня діти в соцмережах проводять: від 7 до 14 годин – 23%, 14–21 година – 57% і більше 21 години – 20%. Кожна п'ята дитина один із семи днів тижня витрачає на соцмережу. Інтернет-залежність – психологічний розлад, який може стати причиною виникнення різних комплексів, наприклад, комплексу неповноцінності. Щоб дитина не придбала такого роду відхилення, необхідно стежити за тим, як часто вона відвідує свої сторінки в соцмережах, а також за реакцією на заборону користуватися інтернетом деякий час. Якщо підліток відреагує агресивно, то необхідно застосувати певні заходи.

У віці від 28 до 45 років самотні люди покладають величезні надії на соцмережі. Вони думають, що через інтернет простіше познайомитися.

Згідно зі статистикою, в соцмережах знайомиться кожна п'ята сім'я у світі. Але є і зворотний бік медалі: немало сімейних сварок трапляється через читання листування свого партнера з іншими резидентами соцмереж.

Мінуси інтернет-спілкування: шкідливий вплив комп'ютера або телефону; поява слів-паразитів і слів-умовностей, якими повна наша повсякденна мова; залежність; вживання псевдонімів, спілкування з маскою, людина не така, як насправді; втрата права на особисте життя; неможливо побачити емоції; самообман самотньої людини; публікація особистої інформації у вільному доступі; вірогідність зламування профілю; розкутість, ненормативність і деяка безвідповідальність учасників; стирання вікових і статусних меж.

5.7. Бліцопитування. Чи залежні ви від інтернету?

Зразок шаблону:

	1	2	3	4	5	6	7
A							
B							
C							

1. Вам потрібно домовитися про зустріч із подругою, ваші дії:

- A. Подзвоню їй по телефону або відправлю смс.
- B. Напишу в WhatsApp/Viber/Telegram.
- C. Зв'яжусь із нею в соціальних мережах.

2. Чи ведете ви свій блог?

- A. Ні, не бачу в цьому сенсу.
- B. Так, уже кілька років і у мене багато читачів.
- C. Спробувала, але якось не пішло.

3. Чи знаєте ви, хто така Олена Міро?

- A. Не знаю і знати не хочу.
- B. Дівчина, яка закликає всіх терміново худнути.
- C. Дизайнер жіночого одягу.

4. Уявіть, що ви у відпустці, лежите під пальмою на білосніжному піску, а перед вами океан. Ваші дії?

- A. Замовлю собі величезний коктейль і буду ніжитися в сонячних променях.
- B. Попрошу кого-небудь мене сфотографувати, і тут же додам фото в Instagram або Facebook.
- C. Відправлю друзям повідомлення: «А я на морі !!».

5. Як ви зазвичай дізнаєтеся останні новини?

- A. По телевізору.
- B. В соціальних мережах.
- C. На сайті улюбленої газети або журналу.

6. Уявіть, що у вас вдома відключили інтернет. Ваша реакція?

- A. Швидше за все, навіть не помічу, поки чоловік про це не скаже.
- B. Почну дзвонити провайдеру, нервувати і відчувати крайній дискомфорт.
- C. Нарешті займуся домашніми справами.

7. Що ви відразу ж робите, опинившись в хорошому ресторані?

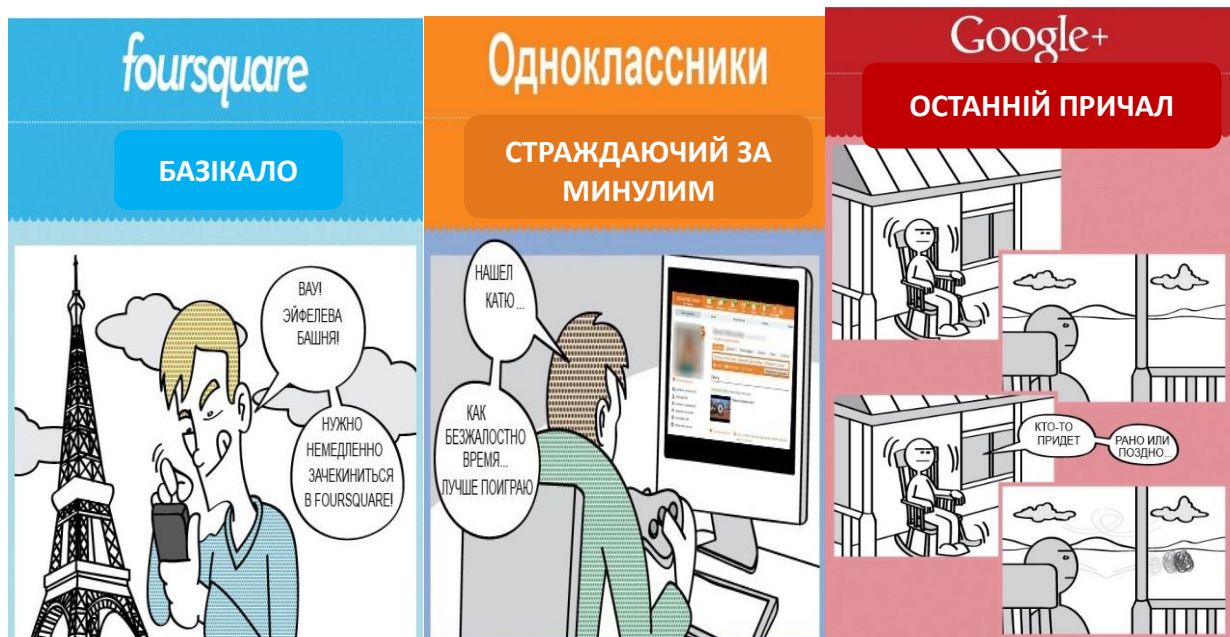
А. Обираю в меню що-небудь смачне і з нетерпінням чекаю свого замовлення.

В. Насамперед, «зачекінуюсь» на Foursquare.

С. Намагаюся перевірити пошту, раптом там щось термінове.

Додаток 7

5.11. Інфографіка: Типи особистості в соціальних мережах.

Instagram

ФОТОГРАФ-МАЗОХИСТ

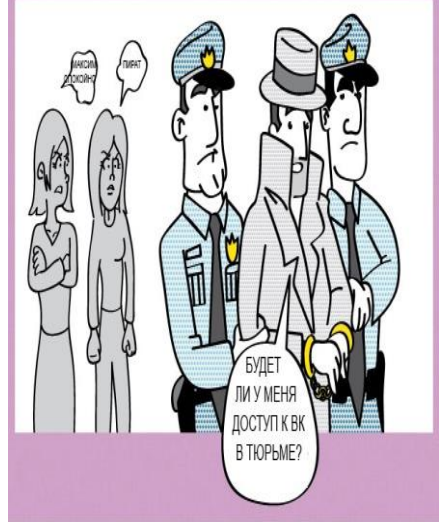
LinkedIn

БЕЗРОБИТНИЙ

В контакте

ВИДЕОЛЮБИТЕЛЬ,
МЕЛОМАН

6.3. Пам'ятка до теми: чого НЕ ВАРТО робити в соцмережах:

- Розміщувати особисті фото-, відеозаписи та іншу інформацію в робочий час. Так ви порушуєте трудову дисципліну. Якщо ви фотографуєте учнів під час уроку чи виховного заходу або знімаєте їх на відео, також не розміщуйте ці матеріали в робочий час.
- Оприлюднювати інформацію про заробітну плату та премії колег. Це конфіденційна інформація.
- Висловлюватися зневажливо про колег, учнів та їхніх батьків, писати негативні відгуки про школу, у якій працюєте.
- Вступати в суперечки. Коментувати дописи слід етично й коректно.
- Викладати навіть «для друзів» результати психологічних тестувань учнів. Так ви розголошуєте конфіденційну інформацію.
- Фотографувати сторінки класного журналу, контрольні та самостійні роботи учнів і постити їх на своїй сторінці.
- Розміщувати пости з політичною агітацією, релігійними закликами, що розпалюють соціальну, расову, національну або релігійну ворожнечу.
- Вступати у провокаційні групи й постити їхній контент на своїй сторінці.
- Викладати інформацію, що містить наклеп, розголошує таємницю усиновлення, порушує недоторканність приватного життя тощо.
- Поширювати аморальний контент, зокрема тексти чи картинки, де «ховаються» нецензурні чи жорсткі слова, фривольна лексика.
- Публікувати інформацію про особисте життя з інтимним підтекстом.

Рефлексія

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Збірник статей Шостої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». – Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2018. – С. 38
2. Кесьян Т. Гра-вікторина до батьківських зборів «Медіабезпека дитини». – журн. «Заступник директора школи», - К. № 09 вересень 2018. – С. 54 – 58.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник/ Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр Вільної Преси, 2013. – 352 с.
4. Навчальна гра «Медіазнайко». [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.aup.com.ua/Game/index.html>.
5. Не потони в інформаційному дощі»: навчання медіаграмотності громадян: посібник для тренерів. – [К., 2016]. – 200 с.

Новицька Ганна, в.о. директора
Миколаївського економічного ліцею № 2
Миколаївської міської ради Миколаївської
області

Назва вправи	«Готуй урок медіаграмотно!»
Теми з ІМГ	Ефективний пошук інформації. Робота з першоджерелами. Розуміння авторського права
Основні поняття з ІМГ	Авторське право, пошукова система, інформація, джерела інформації.
Онлайн-інструменти, які використані	Google-академія
Час	25-30 хв.
Необхідно підготувати до уроку	Комп'ютер / смартфон / планшет; інтернет зі стабільним з'єднанням
Мета	Навчити педагогів користуватись онлайн-можливостями Google для пошуку наукової літератури з різних дисциплін і першоджерел
Опис вправи-інструкція	<p>ПРИМІТКА. Вправу доцільно проводити з учителями, які викладають предмети гуманітарного циклу.</p> <p>1. Епіграф: Якби в мене було 8 годин на те, щоб зрубати дерево, я витратив би 6 годин на те, щоб нагострити сокиру. Прочитати епіграф, виведений на слайді. Настановчо-мотиваційна бесіда з учасниками, як вони розуміють запропоновані слова та як прочитане стосується професії вчителя. Кожен ланцюжком висловлює відповідь одним реченням, таким чином відбувається залучення в тему тренінгу. (до 10 хв.) <i>Слайд 1</i></p> <p>2. Вступне слово тренера про те, що всі ми витрачаємо багато часу на те, щоб підготуватися до уроків. І важко переоцінити ті зусилля, які витрачає кожен на пошук змістовної, актуальної та цікавої</p>

інформації, щоб зробити кожен урок унікальним і яскравим. Оголошення теми тренінгу. (до 1 хв.)

Слайд 2

3. Опитування учасників тренінгу. Кожен із присутніх вчителів відповідає на запитання по колу:

I коло: Де ви черпаєте інформацію для того, щоб розробити конспект уроку? Учасники розповідають про свою систему підготовки одним реченням. Відповіді можуть бути різні: хтось купує готові конспекти уроків, хтось розробляє власні, шукаючи інформацію в різних джерелах. (до 3 хв.) *Слайд 3*

II коло: Які проблеми виникають у вас при підготовці до уроків? Проблеми можна виписувати на дошку, щоб потім вийти на результат: чи допоможе здобута під час тренінгу навичка вирішити заявлені проблеми. Серед проблем можуть називати величезний обсяг інформації, брак коштів на купівлю методичних матеріалів, брак часу на опрацювання інформації тощо. (до 3 хв.) *Слайд 4*

4. Практичне завдання. Запропонувати учасникам тренінгу в режимі реального часу знайти в будь-якій зручній пошуковій системі матеріали для підготовки уроку, наприклад, про Івана Франка. Тренер може вивести на головний екран результати учасників або набрати сам у пошуку. (до 3 хв.) *Слайд 5*

5. Бесіда після виконання завдання: (до 3 хв.)

- Скільки матеріалів знайшлося (843 тисячі результатів менше ніж за одну секунду!!!), *Слайд 6*
- Скільки часу треба на опрацювання всього знайденого (мабуть, життя не вистачить),
- Які почуття виникли в учасників, коли вони побачили той масив результатів пошуку?
- Що можна побачити, якщо проаналізувати матеріали з першої сторінки пошуку? (Вони часто дублюються, це одне й те саме, але на різних сайтах)
- Що можна сказати про самі сайти, які пропонують інформацію? (Різні сайти, знайомі й незнайомі)

– Чи відбувається порушення авторського права під час підготовки до уроку за знайденими джерелами (Так, оскільки на сайтах часто не друкують автора матеріалу, а лише сам матеріал. Часто неможливо встановити авторство).

– Які висновки ви можете зробити щодо можливості опрацювання результатів пошуку, чи можете ви потрібний матеріал викачати з сайту? (Часто –ні, вимагає реєстрації або перегляду реклами, або відображається у якихось незрозумілих форматах)

6. Запропонувати учасникам покращити процес підготовки: оптимізувати його за рахунок онлайн-інструментів Гугл-академії (Google Scholar). Розповісти, що це – пошукова система і некомерційна бібліометрична база даних, що індексує наукові публікації та наводить дані про їх цитування. Платформа Google Scholar створена в 2004 р. Вона містить розділи сайтів наукових та освітніх установ, особисті сайти дослідників, онлайнві видавничі платформи та інші спеціалізовані веб-ресурси. Навіщо ця пошукова система вчителю? Спробуймо розібратись. (до 1 хв.) *Слайд 7*

7. Практичне завдання. Запропонуйте учасникам повторити той самий запит «Іван Франко», але вже в Гугл-академії

<https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk> *Слайд 8*

8. Бесіда після виконання завдання: (до 3 хв.)

– Скільки матеріалів знайшлося? (менше, ніж під час попереднього пошуку)

– Що є результатом пошуку? (Статті літературознавців, монографії, матеріали дисертацій, досліджень творчості та життя Івана Франка, матеріали наукових конференцій та вісників)

– Що можна сказати про авторів знайдених публікацій? (Відомі сучасні науковці-франкознавці з провідних вишів України – Іван Денисюк, Ярослав Гарасим, Петро Іванишин, Богдан Тихолоз тощо)

	<p>– Чи відбувається порушення авторського права під час підготовки до уроку за знайденими джерелами (Ні, оскільки учитель–практик має забезпечити науковість сучасного уроку, тому має оприлюднювати учням прізвища дослідників і привчати учнів до такого ж поважного поводження з авторами. Отже, науковці здійснюють свої дослідження якраз для того, щоб учитель–практик за допомогою власної методики втілив у життя наукові знахідки. Таким чином, учні будуть обізнані з сучасними роботками, а не застарілими, і будуть знати прізвища науковців–літературознавців)</p> <p>– Які висновки ви можете зробити щодо можливості опрацювання результатів пошуку, чи можете ви потрібний матеріал викачати з сайту? (Так, одним натисканням потрібна стаття завантажується на комп'ютер у форматі PDF або DOC)</p>
<p>Висновки</p>	<p>Запропонований онлайн–інструмент дає можливість пошуку якісних наукових джерел, не потребує перегляду реклами. Кількість знайдених статей – нормальна для опрацювання. Ці матеріали – статті, написані практикам спеціально для запровадження, вони мають шифри й коди, це справжні першоджерела, щоб вибудовувати свої уроки. У кожного зі знайдених джерел є АВТОР, якого варто вказувати на уроках, досягаючи такої вимоги, як науковість уроків. Думую, що рівень вчителя підвищується, якщо він налагоджує тісний зв'язок із науковцями.</p> <p>Інфомедійна грамотність – вміння орієнтуватися в інформаційному світі, розрізняти інформацію за якістю, вміти її шукати і перевіряти – життєво необхідна навичка для сучасного вчителя–гуманітарія, надважлива компетентність для якісної підготовки до уроку.</p>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Від медіаграмотності до медіакультури: навчально-методичний комплекс медіазанять / наук. редактор В. І. Шуляр – Миколаїв : ОІППО, 2016. – 68с.
2. Курс із мережевого етикету й безпеки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://digitaledu.org.ua/>.
3. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / За ред. Л. А. Найдьоновой, О. Т. Баришпольця. – К.: Міленіум, 2010, с. 238 – 242.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник/ Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ : Центр Вільної Преси, 2013. – 352 с.
5. Не потони в інформаційному дощі»: навчання медіаграмотності громадян: посібник для тренерів. – [К., 2016]. – 200 с. доступу до ресурсу: <https://digitaledu.org.ua/>.

Використані відеоролики:

1. <https://youtu.be/Gwc1GuH1gvc>;
2. https://youtu.be/Bv_1_T6y2II;
3. <https://youtu.be/mUHqwoIPvUk>;
4. <https://youtu.be/Z5FgmWFQNqc>;
5. <https://www.youtube.com/watch?v=VeBw7vI5nBA>;
6. <https://www.youtube.com/watch?v=3Ap1rKr0RCE>;
7. <https://www.youtube.com/watch?v=AMCsvZXCd9w>;
8. <https://www.youtube.com/watch?v=6bCA17-NFtU>.

РОЗДІЛ VI. МЕДІАЗАНЯТТЯ ДЛЯ БАТЬКІВ

Коваль Антоніна, вчитель історії вищої категорії, вчитель-методист Кривоозерської загальноосвітньої школи I–III ступенів №1 Кривоозерської територіальної громади Миколаївської області

Тема	«Вплив медіа на людину і суспільство»
Категорія учасників	Батьки здобувачів освіти середніх класів
Мета	Усвідомлення ролі масмедіа в нашому суспільстві, його вплив на наші цінності; навчити аналізувати інформацію, отриману з Інтернет-джерел, розпізнавати «мову ворожнечі»; ідентифікувати зловживання в Мережі
Які навички/компетентності розвиває	Медіаграмотність, критичне мислення, соціальна толерантність, візуальна грамотність, стійкість до впливів
Допоміжний та роздатковий матеріал	Листи для фліпчарту, фломастери, стікери, роздаткові матеріали у папках для учасників, пам'ятки
Орієнтовний час тренінгу	1 година
Медіаконтент (назви відео або інших матеріалів)	 Презентація до тренінгу, відеоролики «Зовнішність оманлива» «Наслідки мови ненависті», «Online сексуальне насильство над дітьми (кібергрумінг)»

ПЛАН

1. Вступ.
2. Блок 1 «Маніпуляція аудиторіями».
3. Блок 2 «Провокування конфліктів».

4. Блок 3 «Безпека у віртуальному світі».
5. Творче завдання.
6. Використані джерела.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вступна частина

1. Вступне слово тренера.

Вітаю всіх учасників тренінгу! Сьогодні ми з вами поговоримо про ще один вимір сучасного світу – масмедіа і особливо, про віртуальний світ мережі Інтернет. Цей світ нас захоплює великою кількістю інформації, новими можливостями, цікавими знайомствами і, на жаль, уявною безпекою. Досить часто характер нашої поведінки залежить від конкретних медіа, яким ми надаємо перевагу. Медіа – не просто обіг інформації. Вони формують громадську думку та впливають на людей.

2. Знайомство.

3. Правила (пропоную правила + доповнення учасників).

4. Очікування.

5. Мозковий штурм.

Що нас оточує довкола? ... Одним словом нас оточує інформація, яку ми черпаємо з різних джерел, а сьогодні більшість людей звертається до всесвітньої мережі Інтернет. У світі кількість користувачів перевищує 4, 5 мільярдів людей.

Вправа «Калейдоскоп запитань»

- Коли ви останній раз заходили в Інтернет?
- З яких причин ви заходите?
- У які соцмережі ви найчастіше заходите?
- Чи спілкуєтесь ви з незнайомцями?
- Чи згодні ви з твердженням «Інтернет – вільний простір, у ньому можна робити все, що забажаєш?»

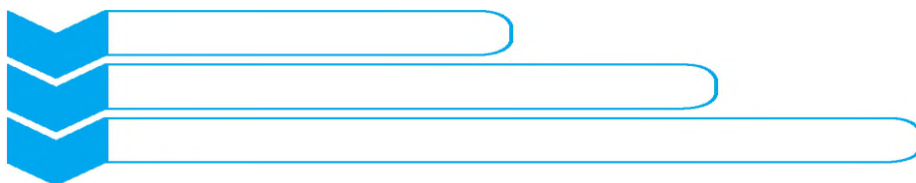
ОБГОВОРЕННЯ

Підсумок: люди користуються мережею, щоб дізнатись щось нове, цікаве; відпочити, пограти, поспілкуватися, самореалізуватися, навчитися долати перешкоди тощо.

Дуже часто ми забуваємо, що в Інтернеті приховано багато небезпек. Знання про них дозволить їх уникнути.

БЛОК 1. МАНІПУЛЯТИВНИЙ ВПЛИВ МЕДІА

Розмістіть у порядку зростання види масмедіа, які ви найчастіше використовуєте.

МЕДІАСНІДАНОК

Спробуйте протягом 1 хвилини визначитися, на якому телеканалі ви б хотіли посідати з ведучими. Чому саме на цьому каналі? Про що хотіли б з ними (з ведучими) поговорити?

Після обговорення:

Людина 21 століття практично постійно черпає зі ЗМІ більшу частину інформації, використовуваних нею у повсякденні. ЗМІ сьогодні – це найпотужніший чинник впливу на психічний стан людей.

Новини – це не лише відображення реальності, але й соціально сконструйована, відредагована реальність.

Медіа не можуть змусити нас думати певним чином, але вони можуть зробити ті чи інші питання актуальними для нас, вдаючись до маніпуляції. Коли ви користуєтесь інформацією медіа, **завжди зважайте на те, хто гейткіпер цієї інформації:** журналіст, політик, бізнесмен чи незаангажована особа.

За результатами дослідження інтернет-ресурсу «Телекритика» наповнення медіа здійснюється таким чином: 90 % новин, що входять до випуску формуються за ознаками 6 «С» та одного «Г».

А саме: скандали, сенсації, страх, секс, смерть, сміх та гроші.

Масмедіа впливають на культуру й поведінку громадян, на формування власної позиції людини і навіть на світогляд.

Коли медіа фокусуються лише на кількох питаннях і темах, громадськість схильна сприймати їх як найважливіші. Подаючи певну інформацію під потрібним ракурсом або ж, навпаки, блокуючи її широке поширення, поступово формують суспільну думку.

Техніка цілеспрямованого викривлення інформації заради формування певного погляду, ставлення до тієї чи іншої проблеми/особи/явища – це маніпуляція в медіа.

Якщо повідомлення чи заява належить офіційному джерелу, це додає довіри та ваги.

МАНІПУЛЯЦІЇ ФАКТАМИ І ВИЯВЛЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНИХ ІНСИНУАЦІЙ

Учасники отримують текст:

1. Заголовок: «Народний депутат розкритикував голову уряду за пенсійну реформу». Текст: «Давайте подивимось, до чого призвела пенсійна реформа, яка була запроваджена прем'єром країни минулого року – до масового виїзду громадян за кордон.

Різні офіційні державні джерела як у нас, так і в сусідніх країнах, свідчать, що в цьому році тільки на західних кордонах держави було зафіксовано 10 млн. перетинів!

Тобто, 10 млн. громадян виїхало на заробітки, тікаючи від неминучого зuboжіння в старості», – заявив депутат Н.

ОБГОВОРЕННЯ (маніпулятивні інсинуації):

- *реформа приписана одній особі;*
- *джерела вказано узагальнено;*
- *перетини кордону ототожнюються з кількістю громадян, які виїхали на заробітки;*
- *мета роботи за кордоном – не поліпшення добробуту, а втеча від зuboжіння в старості).*

2. Інша форма маніпуляції – заголовок не відповідає контексту. Якщо до даноготексту використати заголовок «Мільйони українців тікають за кордон», чи буде це маніпуляція фактами?

ПРОПАГАНДА ЯК МЕТОД МАНІПУЛЯЦІЙ СУСПІЛЬНОЮ СВІДОМІСТЮ

Пропаганда може ґрунтуватися частково на правдивій інформації, але її змішування з несправжньою інформацією призводить до фактичного обману людей. Проблема пропаганди дуже гостра й **маніпуляції в медіа небезпечні**, бо пропаганда ілюструє силу медіа, силу комунікації. Вона той інструмент, який здатний змінити настрої суспільних груп і навіть цілих суспільств.

Якщо в інформаційних матеріалах ви помітили:

- використання не ідентифікованих джерел, чуток, які неможливо перевірити;
- штучне об'єднання в один матеріал не пов'язаних між собою подій;
- емоційно забарвлені слова, якими описують людей і явища;

- категоричні судження;
- заклики до дій – це може свідчити про те, що цей матеріал маніпулятивний і пропагандистський.

ВПРАВА «БАРОМЕТР ЯКОСТІ ІНФОРМАЦІЇ»

Учасникам пропонується для перегляду близький до дати проведення запис місцевих новин. Кожна група отримує для перегляду 1–2 сюжети і має зафіксувати відповіді на питання:

1. Що, де і коли відбулося?
2. Чому це відбулося?
3. Чи зрозумілий виклад події?
4. Чи те, що описується, має стосунок до мого життя?
5. Чи достовірними є джерела, на які покликаються?
6. Чи рекламується/просувається якийсь товар чи послуга?
7. Чи намагаються через інформацію впливати на мою точку зору?
8. Мене переконують, інформують чи намагаються маніпулювати?

Аналіз роботи у групах.

Підсумок: пропагандист не зацікавлений у:

- чийось власних роздумах;
- незалежних судженнях;
- представленні різних поглядів;
- різнобічному висвітленні фактів та інформації.

ДЖИНСА

Не менш важливо відрізнити достовірну інформацію від джинси (замовних матеріалів). **Джинса** – сленгове слово, яке використовують у медійній спільноті. Це синонім терміна «прихована реклама». Вона подається у вигляді новин, авторських текстів, аналітики, телевізійних програм тощо. Фактично це реклама без чітких позначок.

ІНСЦЕНІЗАЦІЯ–ГРА «ЧЕРВОНА ШАПОЧКА»

Учасники діляться на 3 групи за розданими картками їх ролей (телеканал «Вовк–ТБ», газета Казкового королівства, гостя – захисниця прав дітей)

Завдання: Розповісти казку про Червону Шапочку від імені:

- телеканалу «Вовк–ТБ», який захищає вовків;
- офіційної газети Казкового королівства, яка прославляє подвиги лісорубів та інших жителів;

- радіопередачі, де гостя – захисниця прав дітей, яка виступає проти жорстоких батьків, що відправляють дітей у ліс.

ОБГОВОРЕННЯ.

ФЕЙК ЯК НАВМИСНО ЗМАНІПУЛЬОВАНА НОВИНА

Все частіше ми чуємо чи читаємо про фейкову інформацію. **Фейк** – це навмисно зманіпульована новина. Іноді фейки – це фікція, абсолютні вигадки.

Ще один надзвичайно розповсюджений тип фейків – **фотофейки** – підробки фотографій, які правлять за докази стверджень у тексті.

АНАЛІЗ НОВИНИ ПРО ЛЬВІВСЬКИЙ МЕТРОПОЛІТЕН

Львівський метрополітен визнали найкращим у Європі
Опубліковано 17.07.2013, 10:00

Європейська асоціація метрополітенів (European Underground Association) опублікувала рейтинг найкращих метрополітенів європейських міст за різними номінаціями. У номінації «Обслуговування» перемогла Львівська підземка.

Небезпека фейків полягає також у тому, що вони:

- спотворюють реальність;
- підривають довіру до медіа. Саме тому важливо навчитися сприймати й критично оцінювати інформацію, а також вміти розпізнавати маніпуляції, на яких ґрунтуються фейки.

В Україні для перевірки фейків існує платформа StopFake (режим доступу: <https://www.stopfake.org>). Вона створена у 2014 році. Команда займається пошуком фальшивих новин і їх спростуванням. Сьогодні в Україні діє ще кілька фактчекінгових платформ.

Підсумок: щоб не стати об'єктом впливу і протистояти маніпуляціям медіа, кожній людині необхідно бути **медіаграмотною**, тобто критично ставитися до медіаконтенту, розуміти і аналізувати роль медіа та їхній вплив.

Рекомендація: Проаналізуйте вечірні новини на головних телеканалах України на наявність у них пропагандистського матеріалу, маніпуляцій та прихованої реклами. Обговоріть із родиною.

БЛОК 2. ПРОВОКУВАННЯ КОНФЛІКТІВ

Однією з ознак пропаганди, яка ігнорує будь-які етичні принципи і норми, виступає **мова ворожнечі**. Її основна мета зводиться до провокування, роздмухування конфліктів. Шкідливість мови ворожнечі в масмедіа полягає в тому, що вона може призвести до реального насильства, учинення злочинів. Мова ворожнечі суперечить базовим демократичним принципам рівності всіх людей у правах. Мову ненависті у міжнародній практиці позначають як «всі види висловлювань, котрі поширюють, розпалюють, підтримують чи виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм та інші форми ненависті, викликані нетерпимістю».

Основні ознаки мови ворожнечі:

- емоційність;
- дегуманізація (людина зображується як тварина, неприємна істота);
- поширення негативних стереотипів тощо.

Найчастіше об'єктами цькування в медіа стають:

- ✓ представники національних меншини, інших рас чи віросповідань;
- ✓ представники сексуальних меншин;
- ✓ жінки.

Запитання:

Як ви думаєте, чи використовують питання мови ворожнечі з політичною метою? Якщо так, то яким чином?

ОБГОВОРЕННЯ.

Завдання:

Розгляньте карикатуру і дайте відповіді на питання:

- Опишіть, що ви бачите?
- Хто є аудиторією для цього повідомлення?
- Яка мета даної карикатури?
- Які маніпуляції ви помітили?

Самоназва цієї етнічної групи – роми. У світі їх приблизно 8–10 млн. В українському суспільстві проявляються неприйняття, страх, осуд щодо ромів через спосіб життя, асоціальну поведінку деяких представників цієї національності. Наразі ромська громада України формує власну культурну еліту, намагається здобути гідну освіту, соціалізуватися, реалізує себе в різних сферах життєдіяльності, жодним чином не

відрізняючись від представників інших національностей, що проживають на території України.

Відеоролик «Зовнішність оманлива»

ПЕРЕГЛЯД. ОБГОВОРЕННЯ:

Хто на початку ролика думав, що чоловік з бородою та сумкою (мусульманин) може бути терористом, а пізніше наркодилером?

Що ви подумали про чоловіка традиційної європейської зовнішності? Це вплив стереотипів, які нам дуже часто «допомагають» сформувати медіа, особистий досвід людей. Ми повинні пам'ятати, що окремі випадки не можна узагальнювати на цілий народ або групи людей.

Ми «маркуємо», обзиваємо їх, додаючи ще й мовне забарвлення, щоб вирішити серед звичних комфортних, приємних понять.

Наслідки мови ворожнечі:

- створення конфліктів і поглиблення наявних;
- політичні та економічні кризи;
- роз'єднання суспільства;
- порушення прав людини;
- загострення дискримінації.

Мова ворожнечі виглядає приблизно так:

Відеоролик «Наслідки мови ненависті»

ПАМ'ЯТКА ГРОМАДЯНИНА

Учасники отримують «Пам'ятки громадянина».

Завдання: ознайомтеся із «Пам'яткою громадянина» – «Як виявити мову ненависті та запобігти їй». Виділіть три найважливіші ознаки:

✓ *Мова ненависті не опирається на факти, а лише на сконструйовані образи.*

✓ *Виявляйте стереотипи та упередження, запобігайте їхньому поширенню.*

✓ *Поважайте права і потреби інших людей незалежно від культури, статі, віку, здібностей тощо.*

✓ *Цінуйте позитивний внесок інших людей.*

✓ *Жарти не є прийнятним приводом для того, щоб знущатися з людей.*

Підсумок: Використання негативу проти особистості, нації, етнічної чи соціальної групи – це спроба маніпулювання свідомістю.

Основний шлях уникнення мови ворожнечі – **толерантність** (повага до іншого/іншої/інших).

БЛОК 3. БЕЗПЕКА У ВІРТУАЛЬНОМУ СВІТІ

(презентація)

Сьогодні складно знайти молоду людину, яка не зареєстрована в жодній соціальній мережі. Там вирує своє життя: люди спілкуються, обмінюються думками, фотографіями, відео... Щодня все більше і більше осіб стають членами іншого, віртуального суспільства. І вже важко уявити, як минатиме наш день без очікуваних «вподобайок», улюблених спільнот, спілкування з інтернет-друзями. Однак соціальні мережі не такі безневинні, як здається на перший погляд, вони приховують у собі значну небезпеку.

Саме в родині закладаються основи поведінки дитини в реальному світі, і віртуальний простір не має бути виключенням. Батькам слід приділяти серйозну увагу вихованню дітей і підвищенню їхньої обізнаності про загрози інформаційного середовища.

Інформацію, опубліковану в Інтернеті, дуже важко видалити.

Наслідки можуть бути небезпечними: самоізоляція, депресія та, в окремих випадках, спроби самогубства.

Основні маркери ризиків:

- ✓ використання чатів;
- ✓ розмови про секс онлайн;
- ✓ відправлення особистої інформації або фотографії людям, з якими
- ✓ знайомство відбулося через Інтернет.

Розглянемо **чотири загрози**, від яких молоді люди — користувачі Інтернету можуть постраждати:

- ✓ спілкування з незнайомцями (грумінг);
- ✓ погрози, переслідування (кібербулінг, кіберхуліганство);
- ✓ секстинг;
- ✓ шахрайство, крадіжки та віртуальні фінансові пастки.

Грумінг — це стеження за дітьми та молоддю онлайн, сексуальні домагання. Відбувається різними способами через контакти з чужими людьми.

Наприклад, мова може йти про використання функції чату в грі або через сайти соціальних мереж. Ризики не очевидні, коли грумер відправляє через Інтернет свій контакт дитині та завойовує довіру з подальшим наміром зустрітись.

Відеоролик «Online сексуальне насильство над дітьми (кібергрумінг)»

Кібербулінг — це залякування через Інтернет або соціальні медіа. До нього належать: відправлення негативного повідомлення,

глузування, розсилання фотографій або відео в Інтернеті. Поширена думка, що шкільний задвірок, де збиралися неблагополучні та несоціалізовані діти, які, проте, «тримали в руках» усіх інших, перемістився в Інтернет-простір.

Наприклад, кіберхулігани можуть таємно дізнатись номер мобільного телефону та поширювати фотозображення «жертви» або розмістити ваші контактні дані (ім'я, номер телефону) на тому чи іншому сайті і компрометувати дзвінками.

Секстинг — це поширення або обмін сексуально відвертими текстами, фотографіями та відео через мобільний телефон або з використанням можливостей соціальних мереж та месенджерів, таких як WhatsApp, Viber, Facebook, YouTube, Instagram, Twitter, Telegram, TikTok, Likee, VK тощо.

Ганебність секстингу полягає в тому, що це несанкціоноване перенаправлення інтимного образу особи без її згоди.

Шахрайство

ВПРАВА «ЛИСТ ВІД ШАХРАЇВ»

Учасники отримують «лист».

Завдання: Ознайомтеся із текстом. Які факти доводять те, що це шахрайство.

Чи отримували ви колись такі листи?

Чи можете навести інші приклади кібершахрайства.

Як, на вашу думку, не потрапити на «гачок» шахраїв?

Зміст листа

Вітаємо!!!

Ваша електронна адреса виграла суму 5 000 000 доларів США готівкою.

Ваша електронна адреса прикріплена до виграшних номерів 10-14-27-31-32-47-41. Бонусний номер: (41) WVW309553. Дайте відповідь на цей лист, вказавши вашу контактну інформацію. Після того, як вона буде підтверджена, розпочнеться процес оплати.

Зверніть увагу, що процес здійснення оплати потребує додаткової плати з вашого боку в розмірі 350 доларів, яка покриває плату за заявку, обробку, плату за оцінку та авторизацію / вартість розсилки.

Протягом 72 годин надішліть свою відповідь та особисті дані:

1) повне ім'я; 2) адреса; 3) вік, стать; 4) діяльність; 5) національність; 6) номер телефону.

ОБГОВОРЕННЯ

Підсумок: Інтернет може бути прекрасним і корисним засобом для навчання, відпочинку і спілкування з друзями. Але, як і реальний світ, він теж може бути небезпечним!

Учасники отримують пам'ятку

«Як захистити себе від інтернет-шахрайства?»

- ✓ Якщо пропозиція занадто добра, щоб бути правдою, то це, швидше за все, обман!
- ✓ Не довіряйте будь-яким небажаним повідомленнями, що містить прохання надати особисту інформацію.
- ✓ Ігноруйте спам.
- ✓ Ніколи не надавайте Ваші персональні дані людям, в особистості яких Ви недостатньо впевнені.
- ✓ Запам'ятайте Ваші паролі та PIN-коди.
- ✓ Будьте дуже обережні при здійсненні онлайн-покупок, так як існує загроза фішингу, за якої шахрай може дізнатися номер Вашої кредитної карти. Використовуйте вебсайти, які забезпечують безпечне з'єднання.
- ✓ Безпека має бути багаторівневою. Встановіть і регулярно оновлюйте програмні продукти, що забезпечують безпеку Вашого комп'ютера.

ЗАВЕРШЕННЯ ТРЕНІНГУ

Почуття – Які почуття (емоції)? Що ви відчуваєте?

Факти – Що ми робили? Що відбувалося?

Знахідки – Що вам було найцікавіше? Що вас зацікавило? Щоб ви хотіли розповісти комусь?

Майбутнє – Що ви можете використати?

Чи здійснились очікування від тренінгу:

На фліпчарті прикріплено малюнки валізи, кошика для сміття, м'ясорубки.

Учасники на стікерах пишуть що вони візьмуть з собою у валізу, що викинуть у смітник, як уже відоме їм, що треба ще «перемолоти».

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО ТРЕНЕРА

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Батьки, діти та медіа: путівник із батьківського посередництва / О. Волошенюк, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. – К. : ЦВП, АУП, 2017. – 79 с.
2. Громадянська освіта. 3D Демократії: думаємо, дбаємо, діємо : методичний посібник до курсу громадянської освіти для 10-го класу закладів загальної середньої освіти : в 7-ми частинах / П. Вербицька, О. Волошенюк, Г. Горленко та ін. ; за ред. П. Кендзьора. – Львів : ВД «Панорама», 2018.
3. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза – К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. — 201 с.
4. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. – К. : ЦВП, АУП, 2016. – 243 с.
5. Не потони в інформаційному дощі»: навчання медіаграмотності громадян: посібник для тренерів. – [К., 2016]. – 200 с.
6. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. – 100 с.

Філіппова Оксана, учитель зарубіжної літератури Миколаївської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 42 Миколаївської міської ради Миколаївської області

Тема	«Інтернет–залежність: як вберегти дитину»
Категорія учасників	батьки
Мета	– ознайомити батьків зі змістом поняттям "інтернет–залежність", причинами виникнення, симптомами та наслідками; – розвивати медіакомпетентність батьків; – сформуванати відповідальне ставлення батьків до діяльності дітей у медіапросторі.
Які навички/компетентності розвиває	Медіаграмотність, критичне мислення, цифрова безпека
Допоміжний та роздатковий матеріал	Листи для фліпчарту, фломастери, стікери, карточки для гри
Орієнтовний час тренінгу	2 години

ПЛАН

Вступ.

Блок 1. «Вплив медіа на життя людини. Позитивні та негативні аспекти».

Блок 2. «Інтернет залежність: ознаки, види, можливі причини виникнення».

Блок 3. «Медіабезпека: практичне розв'язування завдань».

Заклучна частина. Творче завдання.

Використані джерела.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Презентація за покликанням: <https://bit.ly/378C4TD> та за QR-кодом:

ВСТУП

Слово тренера.

- Добрий день, шановні батьки! Час не стоїть на місці, тому сучасний розвиток суспільства вимагає від кожного із нас використання інформаційно-комунікаційних технологій. Сьогодні Інтернет є одним із найголовніших засобів не тільки для розповсюдження інформації та спілкування людей, а й для роботи та навчання. Але активне використання Всесвітньої мережі може призвести до виникнення певної адикції (залежності), особливо серед підлітків, а саме – Інтернет-залежності. Тому перед нами стоїть проблема своєчасного запобігання виникнення цієї залежності. Сьогодні ми зібралися, щоб допомогти нашим дітям.

Перегляд відео «Дитина у світі сучасних технологій»
(<https://bit.ly/3fFKlm6>)

Обговорення:

- Поділіться своїми враженнями від побаченого.
- Чи не нагадують герої мультфільму нас, дорослих людей, які є зразком для наслідування?

Щоб допомогти нашим дітям, ми повинні бути прикладом для них.

Притча «Фініки»

Одна жінка привела свого сина до мудреця і почала пояснювати свою проблему:

- Мого хлопчика, мабуть, наврочили, – сказала вона. – Уявіть собі, він їсть тільки солодощі. Цукерки, печиво, варення – і нічого іншого.

Жодні вмовляння і покарання не допомагають. Що мені робити?

Старець лиш поглянув на хлопчика і промовив:

- Добра жінко, повертайся із сином додому. Приходьте завтра, я спробую вам допомогти.

- А може сьогодні? Ми живемо дуже далеко звідси.

- Ні, сьогодні я не можу.

Наступного дня старець повів хлопчика до своєї кімнати і довго з ним розмовляв.

Дитина підбігла до матері і сказала:

- Я більше не буду їсти стільки солодощів!

Зраділа мати та почала дякувати мудреця. Але потім запитала у нього:

- Вчора був особливий день? Чому Ви не поговорили з дитиною вчора?

- Добра жінко, – відказав мудрець. – Вчора був звичайнісінький день. Але вчора я не міг переконливо сказати твоєму сину те, що сказав сьогодні. Тому що вчора я і сам з насолодою їв солодкі фініки. Як я міг переконувати твого сина не їсти солодощі, якщо сам того дня був ласуном?

Вправа «Очікування»

- Шановні батьки! Подумайте та сформулюйте ваші очікування від заняття. Запишіть ці вислови на стікерах.

Вправа-знайомство «Моє медіаполе» (слайд 2)

Завдання: записати на стікері соціальну мережу, в якій проводите вільний час.

- Чи користуюся я соціальними мережами? Чому?
- Що я найбільше люблю читати в них?
- Яким контентом/вмістом я ділюся?
- Що мені не подобається в соціальних мережах?

Блок 1. «Вплив медіа на життя людини. Позитивні та негативні аспекти»

- Які види медіа впливають на людину, формують її погляди? (слайд 3)
- Який вид медіа набув особливої популярності останнім часом?

Перегляд відео «Медіареволюція» (<https://bit.ly/3l9Ulos>).

- Як бачимо, ми всі є активними користувачами інтернету. Погано це чи добре?

Вправа «Мозаїка» (робота в групах)

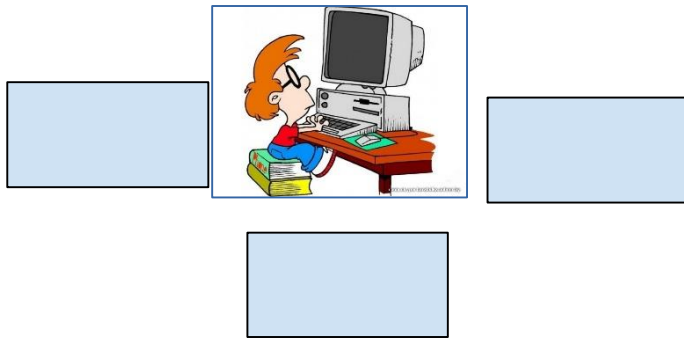
Завдання: написати позитивні та негативні, на вашу думку, аспекти використання інтернету та аргументувати.

Позитивні та негативні сторони Інтернету (слайд 4)

Позитивні	Негативні
дистанційне навчання	шахрайство
електронні бібліотеки	інтернет-залежність
онлайн-словники	хакерство
онлайн-перекладачі	заміна живого спілкування віртуальним

електронна пошта	погіршення здоров'я
------------------	---------------------

- Чи помічали ви зміни у своєму фізичному і психічному стані, коли нам доводиться тривалий час провести за комп'ютером?

- Завдання: заповніть схему «Негативний вплив комп'ютера на здоров'я» (слайд 5).

- Чи можна уникнути негативного впливу комп'ютера на наше здоров'я? Яким чином?

Руханка «Поміняйтесь місцями»

Поміняйтесь місцями ті:

- хто сьогодні їв яечню;
- у кого світле волосся;
- хто в спідниці;
- пив зранку чай;
- доглядає за квітами;
- хто в темному одязі;
- любить читати;
- любить класичну музику;
- у кого є собака.

Блок 2 «Інтернет-залежність: ознаки, види, можливі причини виникнення»

Інтернет – це поєднання багатьох мереж, що забезпечує поширення інформаційних потоків по всій земній кулі. Сам по собі він не є хорошим чи поганим. Це просто частина світу, яка нас оточує. Будучи невичерпним джерелом інформації, інтернет приваблює дітей можливістю дізнатися і побачити все, що завгодно. Дитина починає все більше часу проводити за комп'ютером. І це дзвіночок для нас, дорослих.

Види залежності (слайд 6)

Хімічна	Емоційна
алкоголь	інтернет-залежність

наркотики	прагнення ризику, азарту
чай, кава	надмірна ощадливість
паління та інш.	бажання гризти нігті та інші

Перегляд відео «Відключили інтернет» (<https://bit.ly/3l9Ulos>)

- Як ви оцінюєте побачене?
- Чому хлопчик так себе веде?
- Що вразило вас в поведінці героя?
- Чи можемо ми сказати, що у хлопчика залежність?
- Як би ви сформулювали визначення поняття «інтернет-залежність»? (слайд 7)

Інтернет-залежність – психічний розлад, нав'язливе бажання приєднатися до Інтернету і хвороблива нездатність вчасно відключитися від нього.

Потрапити в залежність можна від чого завгодно, і комп'ютер не є винятком. Така пристрасть може стати серйозною проблемою, коли людина реалізує біля комп'ютера весь вільний час, забуваючи про їжу, нехтуючи своїми щоденними обов'язками. Якщо людині, у якої сформувалася залежність від Інтернету, з якоїсь причини не вдається сісти до екрана монітору, вона стає нервовою, дратівливою, агресивною.

Дуже часто в таких людей виникають ускладнення у спілкуванні з іншими людьми, їм важко заводити друзів і підтримувати стосунки з близькими, тут багато що залежить від батьків.

Ознаки інтернет-залежності (слайд 8).

Не варто діагностувати інтернет-залежність у кожної дитини, яка отримала доступ до мережі. Коли ж варто занепокоїтись?

Анкетування

Завдання: ознайомтеся з твердженнями. Якщо Ви спостерігаєте у своїй дитини ці ознаки, поставте «+».

- Дитина стала проводити за комп'ютером більше часу, ніж раніше (більше 6 годин на тиждень).
- Віртуальне спілкування стало важливішим, ніж реальне (дитина пропускає школу, перестала виходити на прогулянки у двір).
- Ви спостерігаєте порушення сну, апетиту, зміну звичного режиму.
- Дитина стала схильною до частих перепадів настрою, агресивно реагує на прохання вимкнути комп'ютер.

- Якщо дитина постійно згадує про справи в мережі;
- Дитина неохоче розповідає або взагалі приховує, чим займається в мережі, що шукає, у що грає.

Види інтернет-залежності (слайди 9–13)

- Нав'язливий вебсерфінг – хаотична подорож по всесвітній павутині в пошуках інформації.
- Залежність від соцмереж – пристрасть до віртуальних знайомств і спілкування онлайн, постійне спілкування на форумах, у чатах, у соціальних мережах на противагу живому спілкуванню.
- Ігрова залежність – нав'язливе захоплення комп'ютерними іграми.
- Нав'язлива фінансова потреба – гра по мережі в азартні ігри, непотрібні покупки в інтернет-магазинах.
- Кіберсексуальна залежність – нав'язливий потяг до відвідування порносайтів.

Вправа «Склади пазл» (слайди 14–15)

Учасники отримують набір карток з видами інтернет-залежності та можливими причинами виникнення.

Завдання: установіть відповідність між видом інтернет-залежності і можливими причинами виникнення.

Види інтернет-залежності	Можливі причини виникнення
Нав'язливий веб-серфінг	прагнення знати більше, ніж навколишні; недостатня інформованість з якого-небудь питання
Залежність від соцмереж	відсутність комунікативних навичок; неможливість самовираження, нездатність відстояти свою точку зору в реальному житті
Ігрова залежність	прагнення стати кращим, першим; небажання виконувати нецікаву роботу, вирішувати складні питання і приймати непрості рішення

Нав'язлива фінансова потреба	дефіцит гормону серотоніну (гормону «щастя»); самотність, розчарування; нав'язливий вплив рекламної інформації
Кіберсексуальна залежність	погіршення відносин з партнером; нестача спілкування і розбіжності в сім'ї

– Які форми інтернет-залежності найбільш характерні для дітей?

Блок 3. «Медіабезпека: практичне розв'язування завдань»

Аудиторія юних інтернет-користувачів в Україні неухильно зростає, та відповідно збільшуються ризики для дітей потрапити у небезпеку. В чому ж головні небезпеки Інтернету? Від яких небезпек дорослі мають застерегти дитину, як допомогти і навчити себе убезпечувати?

Гра «Безпека в Інтернеті» (слайди 16-33)

Учасники об'єднуються у групи, обирають номінацію гри та готують відповіді.

Заключна частина.

Творче завдання: створити пам'ятку для дітей «Як не потрапити в залежність від Інтернету?» (слайд 34)

Заключне слово тренера.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кесьян Т. Гра-вікторина до батьківських зборів «Медіабезпека дитини». – журн. «Заступник директора школи», - К. № 09 вересень 2018. – С. 54 – 58.
2. Не потони в інформаційному дощі»: навчання медіаграмотності громадян: посібник для тренерів. – [К., 2016]. – 200 с.
3. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. — 100 с.
4. Соціальний проєкт "Інтернет-залежності - Ні!" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ly/3BQ9hSj>.
5. Фініки. Або притча про переконливість. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://pritcha.com.ua/finiki/>.
6. Швець Н.А. Інтернет залежність та її вплив на виховання підлітків. [Електронний ресурс] / В.В. Гришко // Вісник психології і педагогіки. – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua/>.